БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой
ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 192 (8412) | 1957 оной августын 15, четверг | Сэн 20 мүнгэн

КПСС-эй обкомой VI пленум тухай
ИНФОРМАЦИОННО МЭДЭЭСЭЛ

КПСС-эй Бурят-Монголой областной комитедэй ээлжээтэ VI пленум байгша оной августын 12—13-да боложо дүүрэбэ.

«Хүдөө ажахын продуктнуудые бүри ехээр абажа, гүрэндэ тушааха тушаа республикын колхозууд, совхозуудай социалистическэ уялгануудаа ямараар дүүргэжэ байһан, хүдөө ажахын үйлэдбэрие саашадань хүгжөөхэ зорилгонууд тухай» КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр А. У. Хахаловай элидхэл, мүн «Промышленность болон барилга хүтэлбэрилхэ хэрэг эмхидхэлгые саашадань улам һайжаруулха тухай» СССР-эй Верховно Соведэй VII сессиин шиидхэбэритэй дашарамдуулан, промышленность болон барилга хүтэлбэрилхэ хэрэгые һайжаруулха талаар областной партийна организациин зорилгонууд тухай» КПСС-эй обкомой секретарь нүхэр Г. И. Климовэй элидхэл пленум зүбшэн хэлсээ.

Пленум зүбшэн хэлсэгдэһэн асуудалнуудаар зохихо тогтоолнуудые баталан абаа.

КПСС-эй обкомой бюрогой гэшүүдэй составые хүсэлдүүлэн, пленум Бурят-Монголой захиргаанай экономическа районой Совнархозой түрүүлэгшэ нүхэр А. В. Довыдовые, «Бурят-Монгольская правда» газетын харюусалгата редактор нүхэр И. М. Стегачёвые бюрогой гэшүүдээр һунгаба.

Пленум КПСС-эй обкомой бюрогой гэшүүндэ кандидадаар Облпрофсоведэй түрүүлэгшэ нүхэр В. И. Шевченкые һунгаа.

БМАССР-эй Верховно Соведэй V сесси

1957 оной августын 14-дэ Улан-Удэдэ, Соведүүдэй II Байшангай Ехэ зал соо Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй дүрбэдэхи зарлалай V сесси болобо. Үглөөнэй 10 часта БМАССР-эй Верховно Соведэй Түрүүлэгшэ депутат Могнонов сессиие нээбэ.

Сессиин үзэмжэдэ иимэ асуудалнууд табигдаба:

1) Һуралсалай шэнэ жэлдэ республикын һургуулинуудай бэлдэжэ байһан тухай, политехническэ һуралсалые һайжаруулжа, һурагшадые ажалда дуратайгаар хүмүүжүүлхэ хэмжээнүүд тухай.

2) БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указуудые батална тухай.

Депутадууд сессиин үзэмжэдэ табигдаһан асуудалнуудые нэгэн дуугаар һайшаан батална.

Нэгэдэхи асуудалаар БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо депутат Р. С. Сафронов элидхэл хэбэ. Мүн энэ асуудалаар депутат Ц. Ж. Дамдинжапов нэмэлтэ элидхэл хээ.

Депутат Сафроновой элидхэл тушаа депутат Большаков (һунгуулиин Хонхолойн округ), депутат Зонхоев (һунгуулиин Еловско округ), депутат Гагин (һунгуулиин Улан-Удын Горьковско округ), Улан-Удын 1-дэхи интернат-һургуулиин директор нүхэр Добжаев, депутат Никифорова (һунгуулиин Улан-Удын Свердловско округ), депутат Афанасенко (һунгуулиин Ильхиин окрут), депутат Жарникова (һунгуулиин Кударын округ), депутат Очиров (һунгуулиин Оронгын округ) ба бусад үгэ хэлээ.

Хоёрдохи асуудалаар БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь депутат В. Л. Островская БМАССР-эй Верховно Соведэй IV, V сессинүүдэй хоорондо БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй абаһан Указууд тухай депутадуудта элидхээд, сессиин баталамжада тус Указуудые табиба.

Сесси дээрэ зүбшэһэн асуудалнуудаар шиидхэбэринүүдые баталан абаад, БМАССР-эй Верховно Соведэй дүрбэдэхи зарлалай V сесси хүдэлмэреэ дүүргээ.

Республикын колхозууд болон совхозуудта һү һаалгын ябаса тухай

1957 оной августын 10-най мэдээн

Аймагууд	һү һаалга: Абаһан уялгануудай дүүргэлтэ (процентээр)	һү һаалга: 1956 онойхитой сасуулхада һү һаалгын дээшэлһэниинь (процентээр)	Үнеэн бүриһөө һаагдаһан һүн (килограммаар): 7 һара 10 хоног соо	Үнеэн бүриһөө һаагдаһан һүн (килограммаар): Тэрэ тоодо августын түрүүшын 10 хоног соо	Үнеэн бүриһөө һаагдаһан һүн (килограммаар): Тэрэ тоодо июлиин һүүлшын 10 хоног соо
Б-Кударын	61,8	134,7	936	65	78
Баргажанай	68,3	179,3	709	53	68
Бичурын	71,7	182,3	996	57	66
Зэдын	62,8	133,8	983	67	69
Яруунын	76,4	149,6	923	57	70
Заиграйн	59,5	146,2	912	56	64
Закаменай	75,1	110,7	597	42	44
Иволгын	62,1	142,8	945	45	55
Кабанскын	71,7	130,7	988	65	82
Хэжэнгын	72,7	126,4	694	52	63
Кударын	73,0	146,4	1001	58	66
Курумканай	72,2	161,3	768	49	56
Кяхтын	76,9	163,8	1084	56	66
Мухаршэбэрэй	83,3	166,7	885	53	61
Прибайкальска	66,7	127,3	1215	72	90
Сэлэнгын	66,2	151,6	1072	58	67
Тарбагатайн	74,3	167,4	1122	51	59
Ториин	74,0	151,5	638	43	48
Түнхэнэй	65,0	111,1	744	47	55
Хориин	74,1	137,1	886	56	65
СОВХОЗУУДААР:					
Кяхтын	80,4	180,6	1239	76	64
Бичурын	89,7	228,3	1197	83	87
«Эрдэм»	78,9	148,1	1174	66	53
Яруунын	66,6	152,8	1045	60	69
Боргойн	52,5	126,3	1019	72	84
Сэлэнгын	69,8	150,7	857	48	45
Хориин	63,9	119,3	644	44	49

Энэ мэдээн дээрэһээ харахада, зарим аймагуудай колхозууд, жэшээлхэдэ, Байхало-Кударын, Яруунын, Кабанскын, Прибайкальска аймагуудай колхозууд август һарын гараһанһаа хойшо урдынхидаа орходоо һураггүй ехэ һү һаагаа. Яруунын аймагай колхозууд июль һарын һүүлэй 10 хоног соо үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 57 килограмм һү һааһан байгаа һаа, август һарын түрүүшын 10 хоног соо 70 килограмм һааба. Хүршэ Байгал шадарай аймагуудһаа гээгдэжэ ябабашье, Кабанскын аймагай колхозууд һүүлэйдэ һү һаалгаяа яһала дээшэлүүлжэ, июль һарын гурбадахи 10 хоног соо үнеэн бүриһөө 65 килограмм һү һааһан байгаа һаа, август һарын түрүүшын 10 хоног соо 82 килограмм һааба.

Мүнөө зунай шанга халуун буужа, июль һарын хуушаар ороһон борооной һүүлдэ бэлшээриин ногоон түргэнөөр һэргэжэ, һү ехээр һаахада эгээл таарамжатай саг болоод байна. Тиибэшье зарим аймагуудта һү һаалга бирагайгаар дээшэлнэгүй, үнеэдһээ бага һүн һаагдадаг байһан зандаа. Закаменай аймагай колхозууд урдынхяараал бага һү һаана. Эндэхи колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд үбэлэй һарануудта һү багаар һаажа байхадаа «одоол зунай һарануудта, хүхэ ногооной үедэ ехээр һаахабди, манай эндэ зундаал һү һаалимнай дэлбэрдэг юм» гэжэ хөөрэлдэдэг, найдуулдаг байһан юм. Тиигэжэ эндэхи колхозууд үбэлэй һарануудта мүртэй һү һаагаагүй. Жэлэй эхинһээ хойшо түрүү аймагуудай колхозуудта үнеэн бүриһөө 1200—1300 килограмм, мүн дээшэшье һүнэй һаагдаад байхада эндэхи колхозууд оройдоол 600 хүрэхэгүй килограмм һү һаагаад байна. Теэд эндэ зунайшье үедэ һү һаалгын дээшэлһэниинь харагданагүй. Үбэлэй һарануудта һү ехээр һааһан Прибайкальска аймагай колхозуудай һүүлэй 10 хоног соо үнеэн бүридэ 90 килограмм һү һаахадань Закаменай колхозууд хахадташье хүрэхэгүй, 44 килограмм һү һааба.

Зунай сагта һүниин һэрюундэ үнеэдые бэлшээхэдэ садатараа эдеэлжэ, һү ехээр гарадаг байһаниинь мэдээжэ. Бухыдөө һү һаалгаараа гээгдэжэ ябадаг Ториин аймагай Нарин нютагай һаалишад мүнөө жэлдэ һүниндөө үнеэдээ адуулдаг болоһоной ашаар урданайхидаа орходоо 3—4 дахин ехэ һү һаадаг болоо. Тиигэжэ эндэ сүүдхэдээ үнеэн бүриһөө 8—10 литр һүн һаагдана.

Зарим совхозууд, жэшээлхэдэ, Кяхтын, «Эрдэм», Сэлэнгын совхозууд һүүлэй үедэ ямаршье шалтагаангүйгөөр һү батаар һаана.

Һая партиин обкомой ээлжээтэ пленум боложо, хүдөө ажахын продуктнуудые абалгаар, гүрэндэ тушаалгаар социалистическэ уялгануудай ямараар дүүргэгдэжэ байһан тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдэжэ, дэлгэрэнгы тогтоол абтаа. Энэ тоггоолые бэелүүлэн, социалистическэ уялгаяа дүүргэжэ, хэлэһэн үгэдөө хүрэхэ гээшэ республикымнай партийна, советскэ органуудай, колхоз, совхоз, МТС-үүдэй, хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй нангин уялга мүн.

НҮХЭД ҺААЛИШАД, МАЛ АДУУЛАГШАД! Түсэбһөө гадуур гүрэндөө 25 мянган тонно һү үгэхын түлөө тэмсэе

★ ★

Залуу һаалишан Бадма-Ханда

Һаамхай үнеэдэй нэгэ гүүртые даагшаар комсомол басаган Бадма-Ханда Дашиева ажаллана.

1954 ондо Закаменай аймагай «Коммунизм» колхозой правлени Бадма-Хандые һаалишан болгоһон байна. Түрүүшээр дүй дуршэл багатай, үдэртөө үнеэн бүриһөө оройдоо 2—3 литр һү һаадаг байһанаа мүнөө колхозой эрхим һаалишадай нэгэн болонхой. Ажал хүдэлмэридөө абьяастай бэрхээр хандадаг, шэнэ онол аргые хододоо бэдэржэ, хэрэглэжэ шададаг энэ һаалишан үдэртөө үнеэн бүриһөө хахад пүүдһээ бага бэшэ һү һаахын түлөө мүнөө тэмсэнэ. Залуу һаалишан үнеэдээ зоотехническэ эрдэм ухаанай заабаряар харууһалха, эдеэлүүлхые оролдодог. Тиимэһээ ажал хүдэлмэридөө бага бэшэ амжалта туйладаг байна. Ажахын үнгэрһэн жэлдэ 14 үнеэдһээ 14 тугал абажа, нэгэшье гарзагүйгөөр түлжүүлһэн, үнеэн бүриһөө 951 литр һү һааһан байна. Эрхим ажалайнгаа түлөө Бадма-Ханда Дашиева комсомолой обкомой хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаа һэн.

Туйлаһан амжалтаараа һанаагаа амардаггүй залуу һаалишан энэ жэлдэ һү һаалгые бүри ехээр дээшэлүүлхын түлөө улам зоригтойгоор ажаллана. Мүнөө 8 һарын турша соо үнеэн бүриһөө 1500 гаран литр һү һаагаад байна.

Д. Доржиев.

Эгэшэ дүү хоёрой мүрысөөн

Евгения, Елизавета Поповатан багаһаа хойшо һаалиша эхээ дахажа, ажал хүдэлмэриин дүй дуршэлтэй болоһон байна. Арбан табая һая алхажа ябахадаа Лиза басаганиинь эхынгээ ажаллаха аргагүй болоходонь, орондонь өөрынгөө дураар һаалишан болоһон юм. Тиихэдэ арбан долоотой Женя эгэшэнь баһал һаалишанаар ажаллажа байгаа.

Һаалишан болохоһоо хойшо эгэшэ дүүнэр хододоо хоорондоо мүрысэжэ, оролдосо ехэтэйгээр ажаллана. Үнгэрэгшэ жэлдэ Елизавета үнеэн бүриһөө 1900 литр һү һааһан байна. Мүнөө жэлэй долоо һарын туршада Евгения 1208 килограмм һү һаагаад байна. Тиихэдэ Елизаветэнь үнеэн бүриһөө 1460 литр һү һаажа, мүрысөөндэ эгэшээ ахяад, жэлэй дууһатар үнеэн бүриһөө 2 мянган литр һү һаахые уряалжа, бүхы эршэ шадалаа элсүүлжэ байна.

Залуу һаалишад ажалдаа дуратай, үнэн зүрхэнһөө бүхы хабая гаргажа ажалладаг. Ехэ һү һаахын түлөө үнеэдые һайнаар эдеэлүүлхэ харууһалхые һаалишад оролдохо ёһотой гэжэ эгэшэ дүүнэр хөөрэлдэдэг.

Агуухэ Октябриин алдарта 40 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө эгэшэ дүүнэр бүри ехэ эдэбхи үүсхэл гаргана.

Түнхэнэй аймагай XVII партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо залуу һаалишад—эгэшэ дүүнэр өөһэд хоорондоо мүрысөөд иимэ үрэ дүн туйлажа, иимээр ажаллажа байна.

Б. Машкинов.

Үнеэдээ һайнаар адуулжа, һү ехээр һаана

Зэдын аймагай Чапаевай нэрэмжэтэ колхозой центр тосхонһоо таби шахуу модоной «Наран Үшөөтэй» гэжэ газарта һаамхай үнеэдэй гүүртэ бии юм. Эндэ колхозой хоёр һаалишад Ульяна Александровна, Екатерина Михайловна Брикованууд хүдэлмэрилнэ.

Энэ бишыхан гүүртэ һү һаалгаараа июль һара гаратар колхоз соогоо эгээл гээгдэнги байгаа. Тиихэдэ үдэртөө 18 үнеэдһээ хамтадаа арайхан гэжэ 70 литр һү һаадаг һэн.

Мүнөө һаалишадай оролдолго шадабаряа гаргажа, өөһэдөө ээл жэлжэ байгаад үнеэдээ адуулалсадаг болоһоной ашаар һаалга эли бодо дээшэлээ юм. Тиигэжэ энэ хоёр һаалишад энээнһээ урда тээ үнеэн бүриһөө 4—5 литр һү һаадаг аад, мүнөө үдэртөө 7—9 литр һү һаадаг болоо.

— Хүхэ ногооной үедэ ехэ һү һааха гээшэ адуулга, бэлшээриин хүсэн байна даа,—гэжэ һаалишан Екатерина Михайловна хөөрэнэ.

Эдэ һаалишад, мүн гүүртын мал адуулагша Степан Хороших бэлшээрээ хэдэн газар хубаарилжа, гэрэнээ һэлгүүлжэ байгаад үнеэдээ бэлшээдэг болоо.

А. Ткач.

★ ТҮРҮҮ ҺААЛИШАН ★

Фаина Владимировна Мухаршэбэрэй аймагай «Эрдэм» совхоздо һаалишанаар хүдэлмэрилжэ эхилһээр гурбадахи жэлээ боложо байна. Энэ саг соо оролдосотой һаалишан үнеэдые һааха, харууһалха талаар нилээдгүй дүй дүршэлтэй болоо. Тиигэжэ мүнөө совхоз соогоо Фаина Жук түрүү зэргэдэ ябалсадаг болонхой. Мүнөө жэлдэ үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 3 мянган литр һү һааха социалистическэ уялга абаһан юм.

Энэ абаһан уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэхын тулада нүхэр Жук үнгэрэгшэ һарануудта бүхы оролдосоо гарган ажаллаа. Тиигээд мүнөө зунай бэлшээриин үедэ һү ехээр һаахын түлөө Фаина Владимировна бүри шангаар тэмсэнэ. Жэлэй эхинһээ хойшо даажа байһан үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1850 гаран литр һү мүнөө һаагаад байна.

А. Мантаевай фото

Советскэ Союзай болон Германска Демократическа Республикын Партийно-Правительственнэ делегацинуудай хоорондо болоһон хэлсээн

Советскэ Союзай болон Германска Демократическа Республикын Партийно-Правительственна делегацинуудай хоорондохи хэлсээн Берлиндэ августын 13-най вторнигто центральна «Нэгэдэлэй байшан» соо үргэлжэлөө. Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Партийно-Правительственна делегациин Германиин Социалистическэ нэгэдэмэл партиин болон Германска Демократическа Республикын Правительствын делегацитай хэһэн хэлсээн тухай хамтын мэдүүлгэ хэлсээнэй үедэ нэгэн һаналаар баталан абтаһан байна.

Хэлсээн үнэн зүрхэнэй, гүйсэд бэе бэеэ ойлголсолгын оршон байдалда үнгэрөө. Зүбшэн хэлсэгдэһэн асуудалнуудаар гүйсэд нэгэн һаналтай байһаниинь хэлсээнэй үедэ элирүүлэгдээ.

Советскэ Партийно-Правительственна делегациин гэшүүд Берлинэй Ратушада ошоо

БЕРЛИН, августын 13. **(ТАСС-эй тусхай корр.).** Советскэ Партийно-Правительственна делегациин гэшүүд Н. С. Хрущев, А. И. Микоян, А. А. Громыко, П. Н. Кумыкин, И. В. Спиридонов, В. В. Гришин, З. В. Миронова, В. Е. Семичастный болон Г. М. Пушкин мүнөөдэр үглөөгүүр Берлинэй Ратушада ерээ.

Советскэ айлшадтай уулзахын тулада Ехэ Берлинэй обер-бургомистр Ф. Эберт, саг үргэлжын комиссинуудай түрүүлэгшэнэр болон Магистрадай гэшүүд, Берлинэй районуудай бургомистрнууд, ниитын организацинуудай түлөөлэгшэнэр Ратушада суглараа.

Айлшадые гербтэй ехэ зал соо урижа Ф. Эберт халуунаар амаршалаа. Советскэ Союзай дээдэ тушаалтай түлөөлэгшэдэй айлшалжа байһантайнь дашарамдуулан баясхалан хүргөөд, Ехэ Берлинэй ажалшадай зүгһөө Советскэ Союзай арадта ахадүүгэй амаршалга хүргэхыень тобшохон үгэ соогоо Ф. Эберт мэдүүлээ.

Советскэ Партийно-Правительственна делегациин гэшүүд хүндэтэ айлшадай дэбтэр—«Германска Демократическа Республикын ниислэл хотын алтан дэбтэртэ» иигэжэ бэшээ:

«ГДР-эй түб хото—Берлиндэ айлшалжа ерэһэндээ баяртайбди. Берлин городой хэдэн хуби болгогдон таһалагдаһан ябадалые усадхахын, Берлиниие эб найрамдалда дуратай нэгэдэмэл, үнэхөөрөө демократическа Германиин түб хото болгохын түлөө тэмсэлдээ демократическа хүсэнүүдэй амжалта туйлахыень хүсэнэбди».

Гайхамшаг мейссенскэ шаажангаар уранһайханаар бүтээгдэһэн бэлэгүүд советскэ Партийно-Правительственна делегациин гэшүүдтэ барюулагдаа.

Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Партийно-Правительственна делегациин Германиин Социалистическэ нэгэдэмэл партиин болон Германска Демократическа Республикын Правительствын делегацитай хэһэн хэлсээн тухай хамтын мэдүүлгэдэ гар табигдаба

БЕРЛИН, августын 13. **(ТАСС-эй тусхай корр.).** Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Партийно-Правительственна делегациин Германиин Социалистическэ нэгэдэмэл партиин болон Германска Демократическа Республикын Правительствын делегацитай хэһэн хэлсээн тухай хамтын мэдүүлгэдэ гар табилга центральна «Нэгэдэлэй байшан» соо мүнөөдэр эндэ үнэн зүрхэнэй, хани барисаанай оршон байдалда үнгэрөө.

11 час 55 минута. Советскэ Партийно-Правительственна делегациин гэшүүд: КПСС-эй ЦК-гэй Нэгэдэхи секретарь Н. С. Хрущев; СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо А. И. Микоян, СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко, СССР-эй Гадаадын худалдаа наймаанай министрын орлогшо П. Н. Кумыкин, КПСС-эй Ленинградска горкомой секретарь И. В. Спиридонов, ВЦСПС-эй түрүүлэгшэ В. В. Гришин, Мосгорисполкомой түрүүлэгшын орлогшо З. В. Миронова, ВЛКСМ-эй ЦК-гэй секретарь В. Е. Семичастный, СССР-һээ Германска Демократическа Республикада байдаг Элшэн сайд Г. М. Пушкин, СЕПГ-эй болон Германска Демократическа Республикын Правительствын делегациин гэшүүд: СЕПГ-эй ЦК-гэй Нэгэдэхи секретарь В. Ульбрихт, СЕПГ-эй ЦК-гэй политбюрогой гэшүүд О. Гротеволь, Г. Матерн, Ф. Эльснер, Ф. Эберт, Г. Рау, В. Штоф, К. Ширдеван, СЕПГ-эй ЦК-гэй политбюрогой гэшүүндэ кандидадууд Э. Мюккенбергер, Э. Хонекер, Б. Лейшнер, Г. Варнке болон А. Нейман, Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо ба Гадаадын хэрэгүүдэй министр Л. Больц, Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшонор О. Нушке, П. Шольц, Гүрэнэй секретарь П. Концок болон ГДР-һээ СССР-тэ байдаг Элшэн сайд И. Кениг зал соо орожо ерэнэ.

Советскэ Партийно-Правительственна делегацитай хамта Германска Демократическа Республикаар айлшалсажа ябалсаһан хүнүүд — СССР-эй МИД-эй коллегиин гэшүүн Л. Ф. Ильичев, КПСС-эй ЦК-гэй таһагые даагшын орлогшо И. Т. Виноградов, СССР-эй МИД-эй таһагуудые даагшанар И. И. Ильичев болон Ф. Ф. Молочков мүн зал соо байлсаа.

12 час. КПСС-эй ЦК-гэй Нэгэдэхи секретарь Н. С. Хрущев, Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо А. И. Микоян, Германиин Социалистическэ нэгэдэмэл партиин Центральна Комитедэй Нэгэдэхи секретарь В. Ульбрихт, Германска Демократическа Республикын Премьер-Министр О. Гротеволь хамтын мэдүүлгэдэ гар табяа.

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой VI Пленум

ХҮДӨӨ АЖАХЫН ПРОДУКТНУУДЫЕ УЛАМ ЕХЭЭР АБАЖА, СОЦИАЛИСТИЧЕСКЭ УЯЛГАНУУДАА АМЖАЛТАТАЙГААР ДҮҮРГЭХЭ

КПСС-эй Бурят-Монголой Обкомой VI пленум боложо, «Хүдөө ажахын продуктнуудые бүри ехээр абажа, гүрэндэ тушааха тушаа республикын колхозууд, совхозуудай социалистическэ уялгануудаа ямараар дүүргэжэ байһан, хүдөө ажахын үйлэдбэриие саашадань хүгжөөхэ зорилгонууд тухай» асуудал зүбшэн хэлсэгдэв.

Энэ асуудалаар КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр **А. У. Хахалов** элидхэл хээ.

Республикын хүдөө ажахые хүгжөөхэ гол хараануудые энэ оной март һарада КПСС-эй обкомой пленум болоходоо баталаа һэн. 1957 ондо хүдөө ажахые бүри ехэ хүсэтэйгөөр дэбжээхэ тухай хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэрилэгшэдтэ КПСС-эй ЦК-тэй болон СССР-эй Министрнүүдэй Совэдэй хандаһан хандалгаһаа уламжалан колхозуудай, совхозуудай, МТС болон аймагуудай абаһан социалистическэ уялгануудта үндэһэлэн эдэ гол хараанууд зохёогдоһон байгаа гэжэ элидхэлшэ хэлээ. Мүнөө жэлдэ 30 мянган тонно гү, али нёдондонойхиһоо 50 процентээр ехэ мяха абаха, тиихэдэ 100 мянган толгойһоо үсөөн бэшэ гахай шахаха, 88 мянган тонно гү, али үнеэн бүриһөө 1200 литр һүн һааха, 2424 тонно хүрэтэр нооһо хайшалжа абаха, тиигэжэ нёдондонойхиһоо 20 процентээр ехэ нооһо гүрэндэ тушааха уялга колхозууд, совхозууд абаһан байна.

Тиимэһээ бүхы малай, илангаяа хонидой, үнеэдэй, гахайн тоое горьтойгоор олон болгохоор хараалагдаһан байна.

Газар тарялангай талаар тарилгын талмай саашадань үргэдхэхэ, 100 мянган гектар шэнэ газар элдүүрилхэ, ороолһото культурын гектар бүриһөө 12 центнер ургаса абаха, 1956 онойхидо орходоо хоёр дахин ехэ хартаабха, овощь суглуулха, 220 мянган гектар пар хахалха зорилго табигдаһан байгаа.

Малдаа тэжээл ехээр бэлдэхэ хэрэгтэ тусгаар анхарал хандуулагдана.

Эдэ уялганууд ямараар дүүргэгдэжэ байнаб?

Сагай уларилай муу байбашье, колхоз, совхоз, МТС-үүд хабарай тарилга амжалтатайгаар үнгэргэжэ, хэдэ хэдэн аймагуудта тарян муу бэшээр урганхай.

Мал ажалай продукт абалга зарим зэргээр дээшэлээ. Гэбэшье, эдэ зарим һайн үрэ дүн саашадаа һанаагаа жааханааршье амарха эрхэ олгоногүй гэжэ элидхэлшэ саашань тэмдэглээ.

Энэ оной долоон һара соо 14,9 мянган тонно гү, али нёдондоной энэ үеынхиһөө 44 процентээр ехэ һүн һаагдаа, 2322 тонно мяхан абтаа, 460 тонно гү, али 1956 онойхиһоо 34 процентээр ехэ нооһон хайшалагдаа, нэгэ миллион шахуу олон үндэгэн абтаа. Үнеэн бүриһөө һү һаалга дунда зэргээр колхозуудта 290 килограммаар, совхозуудта—285 килограммаар, хонин бүриһөө дунда зэргээр нооһо хайшалалга 420 граммаар нэмээ. Һү һаалгаар Прибайкальска аймаг түрүүлжэ ябана. Тэндэ үнеэн бүриһөө 1,183 килограмм һүн һаагдаа. Зүгөөр олон колхозууд һү һаалгаар урда мэтэ гээгдэжэ ябана. Закаменай, Хэжэнгын, Ториин, Баргажанай аймагуудта 7 һара соо үнеэн бүриһөө ороймоол 500—700 килограмм һүн һаагдаа.

Хони үсхэбэрилгээр Мухаршэбэрэй аймаг муу бэшэ үрэ дүн туйлаа. Тэндэ жэлэй эхинһээ хойшо хонидой тоо 36 процентээр олон болоо, 100 эхэ хониноо 88 хурьган абтаа, бүхыдөө нооһо хайшалжа абалга 60 процентээр нэмэһэн байна. Кударын, Бичурын, Курумканай аймагуудай колхозууд хони үсхэлгөөр һайн үрэ дүн туйланхай. Зүгөөр энэ талаар ашаглагдаагүй арга боломжонууд олон.

Мяха абалгын болошогүй ехэ гээгдэлтэй байһые элидхэлшэ тэмдэглээ. Энэ талаар абтаһан уялга хангалтагүйгөөр дүүргэгдэжэ байнхай.

Мяха абалгаар Заиграйн, Түнхэнэй, Бичурын, Прибайкальска, Мухаршэбэрэй, Байкало-Кударын аймагуудай колхозууд илангаяа гээгдэжэ ябана.

Гахай үсхэбэрилгэ үшөөл хангалтагүй. Колхозуудай абаһан бүхы мяханай ороймоол 17,4 процентнь гахайн мяхан байгаа. Шахан таргалуулагдаад, гүрэндэ тушаагдаха 100 мянган толгой гахайн ороймоол 9,8 мянган толгойнь мүнөө тушаагданхай. Бүхы абтаһан мяхан соо гахайн мяханай хэмжээн Курумканай аймагай колхозуудта миил 3,3 процент, Сэлэнгын аймагай колхозуудта—4,6 процент, Хориин аймагай—6,6 процент болоһон байна. Тиихэдэ, Закаменай аймагай колхозууд ороймоол 2 центнер гахайн мяха гүрэндэ тушаагаа. Зарим аймагуудай, колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд гахай тэжээхые оролдонгүйгөөр хонидоо олоор бэлэдхэлэй пунктнуудта абаашажа тушаажархина.

Иимэ ушар Курумканай, Зэдын, Сэлэнгын, Хэжэнгын, Хориин, Яруунын болон бусад зарим аймагуудай колхозуудта үзэгдэнэ.

Мал ажалай продуктнуудые гүрэндэ тушааха, худалдаха даалгабаринуудай ямараар дүүргэгдэжэ байһан тухай нүхэр Хахалов саашань тогтожо хэлээ. Августын 1-нэй мэдээгээр республикамнай гүрэндэ нооһо тушааха, худалдаха жэлэйнгээ түсэб 104,1 процент дүүргэжэ, 110 тонно шахуу нооһо түсэбһөө гадуур тушаагаа. Баргажанай, Яруунын, Заиграйн, Кабанскын, Кударын, Прибайкальска, Түнхэнэй, Хориин, хамта 8 аймаг нооһо тушааха түсэбөө дүүргээгүй.

Гүрэндэ һү тушааха, худалдаха жэлэйнгээ түсэбые республика августын 5-да дүүргээ. Жэлэй эсэс хүрэтэр түсэбһөө гадуур 25 мянган тонно һү тушаахын түлөө оролдохо ёһотойбди.

Гүрэндэ мяха тушаалга, худалдалга муу байна. Августын нэгэн хүрэтэр гүрэндэ тушаагдахаар түсэбөөр хараалагдаһан мяханай ороймоол гурбанайнь нэгэ хуби тушаагданхай.

Мяха бүри элбэгээр абажа, гүрэндэ тушаахын тулада хэмжээнүүдые абаха хэрэгтэй. Уялгаар хараалагдаһанай ёһоор бүхы түрэлэйнгөө малай тоо олон болгохо шухала, гахай үсхэбэрилгэдэ бүри ехэ анхарал хандуулха хэрэгтэй.

Социалистическэ уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэхэ, үлүүлэн дүүргэхэ бүхы эрхэ нүхэсэл болон арга боломжонууд манай республикада бии.

Хүдэлмэриингөө алдуу эндүүнүүдые зоримгойгоор элирүүлэн зайсуулха, олониитын зохёохы үүсхэл эдэбхиие дээшэлүүлхэ хэрэгтэй. Энэ хадаа колхозууд болон совхозуудые партийна, советскэ органуудай зүгһөө хүтэлбэрилгын гол шухала зүйлынь болоно.

Мяха, һү, тоһоной хүн бүхэндэ хүртэсын талаар США-е ойрын жэлнүүдтэ хүсэхэ гэһэн партиин уряае бүхы советскэ арад шэнги республикын ажалшад угаа ехэ дэбжэлтэтэйгээр угтаа. Энэ зорилгын лаб дүүргэгдэхэ байһаниинь сохомтой.

Энэ зорилгые шиидхэлгэдэ манай республика өөрынгөө хубитые оруулалсаха зэргэтэй.

Республикамнай 1960 он хүрэтэр хонидойнгоо тооe 2115 мянган толгой болгохо, колхозуудта 4,5 мянган тонно хүрэтэр, совхозуудта—860 тонно хүрэтэр нооһо абаха, 67,4 тонно хүрэтэр мяха абаха, колхозуудта һү һаалгые 176 мянган тонно хүрэтэр, совхозуудта—20 мянган тонно хүрэтэр дээшэлүүлхэ болонобди. Үнеэдэй тоо бүхы дээрээ 25 мянгаһаа дээшэ толгойгоор олон болохо ёһотой. Үнеэн бүриһөө дунда зэргээр һү һаалгые колхозуудта 2000 литр, совхозуудта—2500 литр болгохоор хараалагдана.

Энэ уялгые лаб дүүргэжэ шадахаар. Зүгөөр партийна, советскэ органууд эмхидхэлэй ехэ хүдэлмэри ябуулха, хүдөө ажахые бүри тодорхой һайнаар хүтэлбэрилхэ ёһотой гэжэ элидхэлшэ онсолон тэмдэглээ. Гэхэ зуура, партиин зарим айкомууд, аймсоведүүдэй гүйсэдкомууд, тусхайлбал, Заиграйн болон Закаменай айкомууд болон аймгүйсэдкомууд уялгаяа дүүргэхэ ябадал хангахын хойноһоо ёһотой оролдолго гарганагүй, илангаяа мяха абаха, хамагай түрүүндэ гахайн мяха ехээр абаха тодорхой асуудалнуудые муугаар шиидхэнэ.

Абаһан уялгануудаа дүүргэхын түлөө тэмсэлдэ колхоз, совхозуудай партийна эхин организацинуудай үүргэ дээшэлүүлхэ шухала.

— Малайнгаа тоо саашадань олон болгохо, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ хэрэг тэжээл элбэгээр бэлэдхэхэһээ дулдыдаха байна гэжэ элидхэлшэ онсолон тэмдэглээ. Гэхэ зуура, республика дотор тэжээл бэлэдхэлгэ хангалтагүйгөөр ябажа байна. Августын 5 хүрэтэр хээрын сабшалангай ороймоол гурбанайнь нэгэ хуби сабшагдаа. Цагаан-Усанай, Үшөөтэйн, Сэлэнгын, Погранична, Жэрэмэй, Саянтын МТС-үүдэй харьяата колхозуудта үбһэ хуряалга бүришье удаанаар ябажа байна. Сабшалга һүрилэлгэ хоёрой хоорондо ехэ забһар гарана. Тэжээл бэлэдхэлгэдэ иимээр хандалгые тэсэхээр бэшэ байна. Хүдөөгэй ажалшадай абаһан ехэ уялга дүүргэхын тулада бүхы колхоз, совхозууд үбһэеэ хаһа саг соонь шанар һайнтайгаар хуряажа, тэжээл бэлэдхэхэ түсэбөө дүүргэхэ ёһотой.

Республика дотор силос дараха хүдэлмэри удаанаар ябана. Августын 5-най байдалаар силос дараха түсэбөө колхозууд миил 2,5 процент, совхозууд—7,4 процент дүүргээ. Зорилго юуб гэхэдэ, эдэ дутуунуудые түргэн зайсуулжа, үнеэн бүридэ 10 тонноһоо, хонин бүридэ 1,5—2 центнерһээ бага бэшэ силос дараха хэрэгтэй. Мүн гахайнуудаа шэмэтэ тэжээлээр хангаха шухала.

Ургаса хуряаха, таряа гүрэндэ тушааха хэрэгтэ хаһа саг соонь бэлэдхэжэ, эмхитэйгээр үнгэргэхэ, хуряалгын машинануудые, таряа сэбэрлэдэг машинануудые заһабарилха, таряа хадаглаха газар бариха, заһабарилха хүдэлмэри түргэнөөр дүүргэхэ тухай нүхэр Хахалов саашань хэлээ. Ороолһото культурануудые амяарлан хуряалга ехээр хэрэглэхэ, таряа тушааха түсэбөө саг соонь дүүргэхэ шухала байһанда элидхэлшэ тусгаар анхарал хандуулаа.

Партиин айкомуудай, партийна эхин организацинуудай зүгһөө ниитэ-политическэ, эмхидхэлэй хүдэлмэри шангадхаха, мяха, һү, тоһоной хүн бүхэндэ хүртэсын талаар США-е ойрын жэлнүүдтэ хүсэхэ бүгэдэ арадай зорилго шиидхэлгэдэ өөһэдынгөө эрхим нэмэри оруулха зорилгоор социалистическэ уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэхын тулада мүрысөө хүтэлбэрилгын дутуунуудые зайсуулха шухала байһан тухай нүхэр Хахалов элидхэлэйнгээ түгэсхэлдэ хэлээ.

* * *

Нүхэр Хахаловай элидхэл тушаа 20 хүн үгэ хэлээ.

КПСС-эй Мухаршэбэрэй айкомой секретарь нүхэр **Попов** түрүүлжэ үгэ хэлээ. Мяха, һү, тоһоной хүн бүхэндэ хүртэсын талаар Америкын Холбоото Штадуудые хүсэхэ гэһэн партиин уряае аймагай ажалшад ехэ дэбжэлтэтэйгээр хүлеэгээд, хүдөө ажахын продукт ехээр абадаг болохын түлөө оролдосотойгоор тэмсэжэ байна гэжэ тэрэ мэдүүлээ. Энэ жэлдэ һү һаалга нёдондоной тус үеынхиһөө 60 процентээр дээшэлжэ, аймаг гүрэндэ һү тушааха, худалдаха түсэбөө августын 1-дэ дүүргээ. Жэлэй дүүрэтэр түсэбһөө гадуур 1200 тонно һү тушааха уялга колхозуудынь мүнөө абанхай.

Аймагай колхозууд гахай үсхэхэ хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулна. Мүнөө жэлдэ 1200 гахай шахагдаад гүрэндэ тушаагдаа.

Олон колхозуудай хүдэлмэриин хүсэ дутамагтай гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглээ. Энэ асуудал шиидхэхын тулада, илангаяа мал ажалай хүдэлмэри механизацилха шухала гэжэ тэрэ хэлээ. Гэбэшье, мал ажалай хүдэлмэри механизацилха хэрэг аймагта хүсэдөөр шиидхэгдээгүй байһаар. Олон худагууд малтагдаһан болобошье, сорго, насос гэхэ мэтын дутамаг дээрэһээ мал уһалхын тулада хэрэглэгдэнэгүй. Тэжээл буйлуулха, үбһэнэй гурил бэлдэхэ машинанууд республикада үсөөнөөр асаргадана. Эдэ бүгэдэ мал ажалай хүдэлмэри механизацилха хэрэгые һаатуулдаг байна.

Мал адуулжа таргалуулха, тэдэнэй хэр таргалжа байһые тодорхойлхын тулада шэгнүүр хэрэгтэй болодог. Теэд худалдаа наймаанай эмхинүүд, түсхайлбал, Бурмонкоопсоюз шэгнүүрээр колхозуудые хүсэд ханганагүй.

Аймагай мал ажалда шиидхэгдээгүй асуудалнууд олон. Энэ юун дээрэһээ болоноб гэхэдэ, партиин айкомууд партийна эхин организацинууд эмхидхэлэй хүдэлмэри дутамагаар ябуулна. Ажэл хүдэлмэри тушаа багаар һонирходог, дутуунуудынь хожомдожо элирүүлдэг, колхознигуудай дунда политическэ, эмхидхэлэй хүдэлмэри хангалтагүйгөөр ябуулдаг байна.

Иимэ дутуунууд КПСС-эй обкомой хүдэлмэридэ мүн лэ бии. Обком хадаа эмхидхэлэй бодото хүдэлмэри ябуулхын орондо, мал ажалай продуктын ямараар абтажа байһан тухай 10 хоног бүридэ радиогоор хөөрэлдөө хэдэг. Теэд хэһэн шэнжэлэлнүүдынь статуправлениин мэдээнүүдтэ үндэһэлэн кабинет соо зохёогдоһон байдаг. Партиин обкомой хүдэлмэришэд хүдөөгэй ажалшадай дунда эмхидхэлэй хүдэлмэри шангадхалгадань партиин айкомуудта, колхоз, совхоз, МТС-үүдэй партийна эхин организацинуудта бодото туһаламжа һайнаар үзүүлдэг болохо ёһотой.

КПСС-эй Бичурын айкомой секретарь нүхэр **Большаков** энэ жэлдэ мал ажалай продукт ехээр абадаг болохо талаар зарим һайн үрэ дүнгэй туйлагдаһан тухай тэмдэглэхэ зуураа, тэжээл бэлэдхэл, ургаса хуряалга эмхитэйгээр үнгэргэхэ хэрэгтэ аймагай бүхы партийна организаци мүнөө гол анхаралаа хандуулжа байна гэжэ хэлээ. Мүнөө жэлдэ аймагай колхозуудта ороолһото тарянай, сахарна свеклын, хартаабхын ургаса һайн. Энэ ушар хүдөө ажахын продукт тушаалгаар гүрэнтэй хаһа саг соонь хүсэдөөр тоосохо, өөһэдын үрэһэтэй болохо, малдаа хүсэд хүрэхэ тэжээл бэлдэхэ, тиигэжэ 1958 ондо малай ашаг шэмэ эрид дээшэлүүлхэ эрхэ байдал бии болгохо арга олгоно.

Аймагай колхозууд тэжээл элбэгээр бэлдэхын тулада бүхы арга боломжоёо мүнөө хэрэглэнэ. Сабшаланһаа гадна, ойн соорхойн, шугын оёорой ногоо сабшана, сахарна свеклын эшэ набшаар силос дараха бэлэдхэл хэнэ.

Партиин айком, аймсоведэй гүйсэдком колхозуудай хүтэлбэрилэгшэдтэй, механизаторнуудтай, парторганизациин секретарьнуудтай таряа хуряалгада бэлэдхэхэ асуудалаар семинарнуудые үнгэргөө. Таряа хуряалгын үедэ ниитэ-политическэ хүдэлмэри ябуулхын тулада полевой стан, тарянай ток бүридэ агитпунктнууд эмхидхэгдэхэ юм.

«Сельхозснабай» республиканска конторо таряа сэбэрлэдэг машинануудаар, Бурмонкоопсоюз электропровод болон бусад хэрэгсэлнүүдээр колхозуудые дутамагаар хангана гэжэ үгэ хэлэгшэ шүүмжэлээ.

Республикын хүдөө ажахын министерство шэнэ совхозуудые һулаар хүтэлбэрилнэ, тэдэндэ зохихо туһаламжа үзүүлнэгүй гэжэ партиин Хориин айкомой секретарь нүхэр **Цыжипов** тэмдэглэнэ.

— Нооһо хайшалжа абаха түсэбыень хахад жэлэй турша соо министерство хэдэн дахин хубилгаһан байна. Хориин совхоздо жэлэй эхиндэ ехэ түсэб тогтооһон аад, удаань тэрэ түсэбыень министерство бага болгожорхёо һэн. Түсэблэлгын иимэ гурим совхозой хүдэлмэрилэгшэдые элсүүлэн эмхидхэхэгүйһөө гадна, тэдэнэй эдэбхи хэшээл доошолуулна гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглээ.

Совхозые кадрнуудаар хангаха хэрэгтэ горьтой дутагдал ушарна. Энэнь ажал хүдэлмэридэнь муугаар нүлөөлнэ, продукт элбэгээр абаха арга боломжонуудаа хүсэдөөр элирүүлэн ашаглалгадань һаад ушаруулна. Шэнээр байгуулагдаһан совхозуудта Хүдөө ажахын министерство анхарал ехээр хандуулдаг болохо зэргэтэй гэжэ нүхэр Цыжипов тэмдэглээ.

Октябриин 40 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн малшадай мүрысөө яажа хүтэлбэрилдэг тухайгаа Кударын аймагай «Путь Октября» колхозой парторганизациин секретарь нүхэр **Кривогорницын** хэлээ.

Социалистическэ мүрысөөндэ олониитые хабаадуулха бүхы аргануудые партийна организаци үргэнөөр хэрэглэдэг, түрүүшүүлэй туйлалтануудые шадамараар харуулдаг байна. Хүнүүдтэй саг үргэлжэ хүдэлмэри ябуулжа, тэдэнэй эрилтэ, хэрэглэл хангаха тухай оролдоод байхада ажал хэрэгэй амжалта хангагдададаг байна бшуу.

—Колхозой олон һаалишад үнеэн бүриһөө 1600—1900 литр һү һаагаа, колхознай бүхы дээрээ хахад жэлэй турша соо нёдондоной энэ үеынхидэ орходоо хоёр дахин ехэ һү һаажа, гүрэндэ тушаагаад, худалдаад байхадаа 230 мянган түхэриг олзо оруулаа,—гэжэ нүхэр Кривогорницын хэлээ.—Гүрэндэ нооһо тушааха түсэб үлүүлэн дүүргэгдээ. Мяха тушааха жэлэй түсэб мүн лэ дүүргэгдэһэн байна. Октябриин 40 жэлэй ой хүрэтэр гүрэндэ һү тушааха түсэбөө 4 дахин, жэлэй эсэс хүрэтэр 5 дахин дүүргэхэ байнабди.

Мал ажалай фермэнүүдэй хүшэр хүдэлмэри оньһожоруулха, тэдэниие электрификацилха хэрэгтэ республиканска организацинууд анхарал багаар табина гэжэ үгэ хэлэгшэ шүүмжэлээ.

Хүдөө ажахын продуктнуудые элбэгээр абахын түлөө манай артелиин колхознигууд оролдосотойгоор тэмсэхэ зуураа, түрүүшын зарим һайн амжалтануудые туйлаа гэжэ Түнхэнэй аймагай Хрущевой нэрэмжэтэ колхозой парторганизациин секретарь нүхэр **Ащенков** хэлээ.

Таряа хуряалгада бэлэдхэлые дүүргэжэ байһан тухайгаа хэлэхэ зуураа, ургаса хуряалгын үедэ автотранспортаар колхоздо туһалхыень республикын Министрнүүдэй Совэдые, Хүдөө ажахын министерствые тэрэ гуйгаа. Тусхайлбал, «Заготзерногой» Култукска пункт шэнэ ургаса тушаажа абалгада бэлэдхэхэ хэрэгые үдааруулна гэжэ нүхэр Ащенков хэлээ.

Эдлүүриин газарай 100 гектар бүридэ продукци ехээр абаха талаар колхоздо горьтой хүдэлмэриин хэгдэжэ байһан тухай Иволгын аймагай «8-ое марта» артелиин парторганизациин секретарь нүхэр **Чечеткин** хөөрөө. «Сельэлектро» колхозно тосхонуудые электрификацилха хэрэгтэ хайша хэрэгээр хандана. Барилгануудые хүсэд дүүргээгүй аад лэ, тэдэнээ тушааха һэдэлгэ гаргана гэжэ үгэ хэлэгшэ хурсаар шүүмжэлээ.

КПСС-эй ЦК-гэй, СССР-эй Министрнүүдэй Совэдэй хандалгада харюу болгожо абаһан уялгануудаа бэелүүлэн аймагай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд зарим тэды амжалта туйлаа гэжэ КПСС-эй Яруунын айкомой секретарь нүхэр **Доржиев** хэлээ. 1953 оной энэ үеынхитэй сасуулбал, мүнөө жэлдэ 6 дахин ехэ һүн һаагдаа. Недондонойхиһоо 600 грамм ехэ нооһон хонин бүриһөө хайшалагдаа. Һү ехээр һаадаг болоһоной ашаар аймагай колхозууд гүрэндэ һү тушааха, худалдаха жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид дүүргээ. Жэлэй эсэс хүрэтэр аймаг 1800 тонноһоо бага бэшэ һү түсэбһөө гадуур гүрэндэ тушааха юм.

— Таряа хуряалгын эхилтэр үсөөхэн үдэр үлэбэ гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглээ. Зүгөөр энэ хэрэгтэ бэлэдхэлгэдэ олон дутуунууд бии. Хүдөө ажахын министерство, Бурмонкоопсоюз автомашинануудые резинээр хангаха оролдолго гарганагүй. МТС-үүдтэ хэрэгсэлнүүдээр хүсэд хангагдаагүй комбайнууд эльгээгдэнэ, таряа сэбэрлэхэ машинанууд дутамаг байһаар. Эдэ бүгэдэ таряа хуряалгын хүдэлмэридэ горьтой һаад ушаруулжа болохо байна.

МТС, совхозуудта уралан нарижуулгын, үхаалан зохёолгын хүдэлмэри шангадхаха, энэ хэрэгтэ мэргэжэлтэдые, механизаторнуудые олоор хабаадуулха тухай асуудалнуудаар облпрофсоведэй түрүүлэгшэ нүхэр **Шевченко** хэлээ. Энэ хүдэлмэри мүнөө хүрэтэр МТС, совхозуудта хангалтагүйгөөр табигданхай.

Үйлэдбэри дээрэ усалталга зайсуулха, механизаторнуудай ажал хүдэлмэриин эрхэ байдал һайжаруулха шухала байһан тухай тэрэ саашань хэлээ. Энэ хэрэгтэ МТС, совхозуудай зарим хүтэлбэрилэгшэд анхарал багаар табидаг байна.

Социалистическэ мүрысөө эмхидхэлгын дутуунуудай нэгэн юуб гэхэдэ, энэнэй урда тээ социалистическэ уялганууд абтаад, заримдаа дүүргэгдэнгүй үлэдэг, тэрэнэй түлөө хэншье ёһотоор лэ харюусадаггүй байгаа гэжэ партиин Сэлэнгын айкомой секретарь нүхэр **Могнонов** хэлээ.

Социалистическэ уялга дүүргэлгын түлөө колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдэй, партийна эхин организацинуудай харюусалгые мүнөө жэлдэ дээшэлүүлжэ шадаабди. Тэрэнэй ашаар нооһо абаха түсэбөө 105 процент аймагнай дүүргээ. 7 һарын турша соо үнеэн бүриһөө 1014 килограмм һүн һаагдажа, недондонойхидо орходоо һү һаалга 54 процентээр дээшэлээ.

Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз мүнөө жэлдэ хонидоо 6300 толгойгоор олон болгоо. Зүгөөр хүдэлмэридэмнай дутуунууд олон. Сэлэнгын аймаг тухай элидхэл соо хэгдэһэн шүүмжэлэл тон зүб байна.

Һүүлэй үедэ худаг малтаха хүдэлмэридэ аймагай партийна организаци ехэ анхарал хандуулна. Зүгөөр энэ хэрэгтэмнай Хүдөө ажахын министерство, уһанай ажахын управлени һулаар туһална, экскаватор болон бульдозернуудаар хангана-гүй.

— Партиин Центральна Комитедэй сентябрьска Пленумһээ хойшо манай республикын хүдөө ажахыда ехэ хубилалта боложо, мал ажалай продуктнуудые абалга нилээд дээшэлээ — гэжэ республикын Хүдөө ажахын министр нүхэр **Иванов** үгэ хэлэхэдээ тэмдэглээ.— Энэ зарим амжалтамнай бидэниие хангажа оройдоошье шадахагүй байна. Ашаглагдаагүй арга боломжонууд манайда үшөө олон. Саашадаа һү һаалга бүри дээшэлүүлхын, нооһо улам ехээр хайшалжа абадаг болохын тулада ехэ оролдолго гаргаха хэрэгтэй, тиихэдээ малай олоор гарзалха ябадал усадхаха хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулха шухала. Мал олоор гарзалхадаа манай туйлалтануудые ехээр доошолуулна. Малай гарзалга усадхаад байгаа һаа, мяха абалга хоёр дахин дээшэлүүлхэ аргатай болохобди гэжэ үгэ хэлэгшэд эли тодо тоо, баримтануудые дурдаһан байна.

Абаһан уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэхэ хоёрдохи арга боломжомнай малай олоор һубайралгые зайсуулха ябадал болоно. Эхэ малай һубайралгаһаа уламжалан энэ жэлдэ 24 мянган тугал, 85,7 мянган хурьган дутуу абтаа. Тиимэ болохолоороо малай гарзалһан ба һубайрһан дээрэһээ 200 мянга шахуу эбэртэ бодо мал хороо, тиин 7 һара соо ороймоол 60 мянган толгой мал гүрэндэ тушаагдаһан байна.

Закаменай аймагай хүтэлбэрилэгшэд гахай олоор үсхэбэрилхые оролдонгүй, харин 3,5 мянган толгой хони гүрэндэ тушааха тухай асуудал БМАССР-эй Министрнүүдэй Совэдэй үмэнэ табиһан байна. Энэ хадаа хони олошоруулха уялгаяа дүүргэлгэдэ харюусалгагүйгөөр хандаһан ябадал болоно гэжэ үгэ хэлэгшэ саашань тэмдэглээ.

Социалистическэ уялгануудаа дүүргэлгэдэ хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдые элсүүлэн эмхидхэхэ зуураа, партиин олон айкомууд, советскэ органууд, колхоз, МТС, совхозуудай республикын хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ талаар горьтой хүдэлмэри хээ гэжэ БМАССР-эй Министрнүүдэй Совэдэй Түрүүлэгшэ нүхэр **Болсохоев** үгэ хэлэхэдээ тэмдэглээ. Республикамнай 1953 ондо 774 мянган толгой хонитой бай... һаа, мүнөө миллион үлүүтэй хо... той болоо. Нооһо абалга, һү һаа... дээшэлээ. Гэбэшье, олон аймагу... колхозууд болон совхозуудта хү... ажахын продукт, илангаяа мя... абалга дээшэлүүлхэ ашаглагдаа... арга боломжонууд олон.

Хэдэ хэдэн аймагуудай тэжэ... дутамагаар бэлэдхэдэг байһан д... рэһээнь республикамнай жэл бү... гүрэнһөө таряа талханай зү... ехээр абаха баатай болодог.

Мүнөө жэлдэ хээрын үбһэ ного... хартаабхын, сахарна свеклын э... набша, мүн зеленко хэрэглэн сил... ехээр дараха шухала.

Тэжээлдэ хартаабха ехээр хэр... лэдэг болохо шухала. Манай ол... колхозууд мүнөө дээрээ оройдо... 100—120 гектарта хартаабха тар... даг байһаниинь тон бага гэж... Хартаабха ехээр таригүйгөөр ко... хоз, совхозуудта гахай бүри оло... үсхэбэрилдэг, тиимэһээ гахайн мя... ехээр абадаг болохо аргагүй бай... бшуу. Колхозуудта гахай үсхэ... рилхэ хэрэг муугаар хүтэлбэрил... гэйнь түлөө КПСС-эй Закаменай... комые, аймсоведэй гүйсэдкомые... хэр Болсохоев хурсаар шүүмжэл... 1957 ондо тус аймагай колхозу... ороймоол 4 гахай гүрэндэ тушааг...

Малай олоор һубайралгые, гар... лалгые усадхаха гээшэ малай то... толгой олон болгохо, мяха ехэ... абаха шухала арга нүхэсэл боло... Прибайкальска, Хэжэнгын айм... гуудта хурьга олоор абадаг боло... хониной гарзалалгые болюула... байгаа һаа, хэдэн зуун центнер... ха ехээр абажа болохо байгаа.

Илангаяа Заиграйн, Мухаршэ... рэй, Кяхтын, Закаменай аймагууд... мал адуулжа, шахажа таргалуул... хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулха ш... хала. Эдэ аймагуудта шахалга... табигдаһан малынь тон удаана... таргална.

Партийна, советскэ организа... нууд колхознигууд, хүдэлмэриш... болон албахаагшадай хубиин аж... хынуудһаа уялгата ёһоор продук... тушаалгые хангаха, тэдэнһээ н... һо, бусад продукт худалдажа аба... га эмхидхэхэ ёһотой.

Ургаса хуряалгада бэлэдхэхэ, т... рэниие үнгэргэхэ, гүрэндэ таряа т... шааха, худалдаха түсэбөө дүүрг... асуудалнуудта нүхэр Болсохо... ехэ анхарал хандуулаа.

«Эрдэм» совхозой парторгани... циин секретарь нүхэр **М. Гарма...** Түнхэнэй аймагай «Путь Ленин... колхозой парторганизациин секр... тарь нүхэр **Сыренов**, «Заго... зерногой» республиканска ко... торые эрхилэгшэ нүхэр **Др... лов**, Курумканай аймсовед... гүйсэдкомой түрүүлэгшэ нү... **Ж. Гармаев**, республикын Хү... ажахын министрын орлогшо нү... **Чурилов** болон бусад пленум дэ... үгэ хэлээ.

Ороолһото культурануудые мү... жэлдэ амяарлан хуряалга үргэн... хэрэглэхэ тухай асуудалда нүх... **Хахалов** түгэсхэлэйнгөө үгэ соо... анхарал хандуулаа. Амяарлан ... ряалга хэхын тулада МТС, сов... зуудта хүсэд хүрэхөөр техникэ б... тэдэниие хүсэдөөр хэрэглэхэ шу... ла. Ороолһото культурын 60—... процентһээ бага бэшые мүнөө ж... дэ амяарлан хуряаха хэрэгтэй. Э... хадаа ургасаяа гээнгүйгөөр, тү... нөөр хуряажа, гүрэндэ таряа туш... ха түсэбөө саг соонь дүүргэхэ ар... олгохо байна.

— Мүнөө жэлдэ гүрэндэ түсэб... гадуур таряа тушааха уялгануу... абажа хэдэн аймагуудай хүд... ажахын хүдэлмэрилэгшэд һ... үүсхэл гарба,—гэжэ нүхэр Ха... лов хэлээ.— Түнхэнэйхид 24 мянг... центнер таряа гүрэндэ тушааха ... сэбтэй аад, 60 мянган центнер, т... багатайнхид түсэбэй ёһоор 50 мя... ган центнер тушааха аад, 70 мянг... центнер тушааха уялгануудые аб... Түсэбһөө гадуур таряа тушааха а... гатай бусад аймагууд эдэ үүсхэл... ень дэмжэхэ ёһотой.

— Социалистическэ уялгануу... дүүргэхэ талаар республикын т... лаһан түрүүшын һайн үрэ дүнгэ... саашадаа багаханааршье һанаа... амарха ёһогүйбди,—гэжэ нүхэр Ха... халов онсолон тэмдэглээ. — Хар... дутуунуудаа түргэн усадхаха, ажа... шадай дунда ниитэ-политическэ ... дэлмэри бүри һайжаруулха, энэ х... рэгтэ кампаниин ёһоор хандаха яб... дал болюулха, хүнүүдтэ, илангая... малшад тушаа анхарал оролдо... ехээр табидаг болохо гээшэ парт... на эхин организацинууда... КПСС-эй айкомуудай зорил... болоно. Имагтал иимэ юу... хээд байхадаа, мяха, һү, т... һоной хүн бүхэндэ хүртэс... талаар США-е ойрын ж... нүүдтэ хүсэхэ зорилгые амжал... тайгаар дүүргэжэ шадаха бай... бди.

Зүбшэн хэлсэһэн асуудалаар пленум зохихо тогтоол батла... абаа.

(Түгэсхэлынь 3-дахи нюурта)

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой VI пленум

ПРОМЫШЛЕННОСТЬ, БАРИЛГА ХҮТЭЛБЭРИЛХЭ ХЭРЭГЫЕ ҺАЙЖАРУУЛХА

(Түгэсхэл)

КПСС-эй обкомой VI пленум ав...стын 13-да хоёрдохи асуудалаа ...үбшэн хэлсэбэ. «Промышленность ...он барилга хүтэлбэрилхэ хэрэг ...шидхэлгые саашадань улам һай...руулха тухай» СССР-эй Вер...но Соведэй VII сессиин ...шидхэбэритэй дашарамдуулан, ...ромышленность болон барилга хү...лбэрилхэ хэрэгые һайжаруулха ...лаар областной партийна органи...ациин зорилгонууд тухай» асууда...лаар КПСС-эй обкомой секретарь ...хэр **Г. И. Климов** элидхэл хэбэ.

—Промышленность болон барил... хүтэлбэрилхэ хэрэгые саашадань ...йжаруулха тушаа парти, прави...льствымнай абаһан хэмжээ-ябуул... ороноймнай ажалшадаар бүри...эн һайшаагдаба,—гэжэ элидхэл... хэлэбэ.— Промышленность бо... барилга дээрэ бэелүүлэгдэжэ ...йһан энэ хэмжээн үйлэдбэридэ ...йһан доторой арга боломжонуу... дүүрэнээр хэрэглэхэ, ажалай бү...эсые дээшэлүүлхэ талаар ехэхэн ...га олгохо байна. Орон дотор... байгуулагдаһан экономи...ска районууд, совнархозууд про...шленна предприятинуудай, ба...лгын организацинуудай хүдэлмэ... нютаг дээрэнь тодорхойгоор хү...лбэрилжэ эхилбэ. Ажахын зургаа...удай өөһэд өөһэдынгөө тала ха..., үйлэдбэриин шухала асуудал...удые шиидхэлгэ удааруулха ...дал эрид шууд усадхагда... эхилээ. Ямар нэгэ асуудал ...идхэхын тулада дээдын зургаа...удта элдэб олон саарһа эльгээхэ ...ар үсөөрбэ. Предприятинуудые ...териально-техническэ талаарнь ...нгалга һайжаруулагдажа байна. ...внархозууд мэдэлдээ ороһон ...едприятинуудайнгаа үйлэдбэриие ...дорхойгоор хүтэлбэрилжэ, дото... арга боломжонуудые зүбөөр ...рэглэхэ тушаа шухала хэмжээ...удые абажа эхилээ.

Орон доторнай республика болон ...ластьнуудай онсо илгаануудые ...раада абалсан, совнархозууд бай...лагдаба. Манай Бурят-Монголой ...номическа районой совнархозой ...эдэ промышленна 81 предприя..., барилгын 9 организаци оронхой. ...ээн сооһоо Улан-Удын паровозо...гонно болон судна заһабарил... заводууд совнархозой мэдэлдэ ...йха зуураа, өөһэдынгөө тусхай... министерствонуудтэ дабхар мэ...тэй байха юм. Мүнөө совнархо... аппарат мэргэжэлтэй хүдэлмэ...лэгшэдөөр гол түлэб бүридхэгдэн....

Промышленность болон барилга ...тэлбэрилхэ хэрэгые саашадань ...йжаруулха тушаа нүхэр Хруще... элидхэлэй тезисүүдые бүгэдэ...дай зүбшэн хэлсэлгын үедэ про...шленность дээрэ ажалай бүтээ... дээшэлүүлхэ, барилгын хүдэл...риие түргэдхэхэ, үйлэдбэридэ бай... доторой арга боломжонуудые ...нээр хэрэглэхэ талаар олон ...то үнэтэ дурадхалнууд оруулаг...һан байна. Мүнөөшье республи...мнай промышленна предприяти...удта СССР-эй Верховно Соведэй ...I сессиин материалнуудые зүб...эн хэлсэлгэ үргэлжэлһөөр. Хүдэл...ришэд, инженерно-техническэ хү...дэлмэрилэгшэд үйлэдбэри болон ба...лга дээрэ ажалай эмхидхэлые ...йжаруулха талаар хэдэ хэдэн үнэ... дурадхалнуудые оруулна.

Совнархозой зүбшэн хэлсэлгын ...э оруулагдаһан дурадхалнуудые ...жэлэн үзэжэ, үйлэдбэри дээрэ ...тэрүүлжэ эхилээ. Улан-Удын мя...консервын комбинадай хүдэлмэ...шэд жэл соо 1 миллион 700 мян... түхэригэй арьбалалта үгэхэ 33 ...радхал оруулһан байба. Тэрэшэ... ПВЗ-гэй хүдэлмэришэд 1,5 мил...он түхэригэй алмалта үгэхэ дурад...лнуудые оруулаа. Тэдэ дурадхал...удые бэелүүлэн, ПВЗ-дэ, мяха...консервын комбинадта хэдэн цехүүд ...модхогдоһон, управлениин таһа... нэгэдхэгдэһэн байна. Тэрэнэй ...ар хэдэн олон хүдэлмэришэд ...иргаанай аппарадһаа сүлөөлэг...жэ, үйлэдбэридэ сэхэ хабаадалса... аргатай болоо. Заиграйн партий... организациин оруулһан дурадха... ашаар 16-дахи леспромхоз «За...байкаллес» комбинадай мэдэлдэ ...улагдаба. Гэхэтэй хамта, судно...заһабарилгын заводой, Галуута-...Нуурай рудоуправлениин хүтэлбэ...рилэгшэд, хүдэлмэришэдэй оруулһан ...дурадхалнуудые бодото дээрэнь бэе...лүүлхын түлөө оролдоногүй. Рудо...управлениин жэжэ шахтануудые ...эдхэн томодхохо талаар үнэтэ ...дурадхалнууд оруулагдаһан байба..., мүнөө болотор ямаршье хэм...жээ абтаагүй байна.

...Байгша оной түрүүшын хахад соо ...республикымнай промышленность ...валовой продукци үйлэдбэрилхэ тү...сэбөө дүүргээшье һаань, совнархо...зой мэдэлэй ехэнүүд хэдэ хэдэн ...предприятинууд гүрэнэй түсэбые ...дүүргэжэ шадаагүй. Зэдын комби...нат, «Байкалгосрыбтрест», Тимлюй...скэ цементын завод, Улан-Удын мя...ха-консервын комбинат үнгэрһэн ...хахад жэл соо олон миллион түхэ...ригэй продукци гүрэндэ дутуу үгөө. ...Цементын заводой хүтэлбэрилэгшэд, партийна организаци заводоо гээгдэлһээнь гаргаха талаар шухала хэмжээ абанагүй. Тэрэшэлэн Зэдын комбинадта нормоёо дүүргэдэггүй хүдэлмэришэд олон, ажалай журам һула.

Барилгын организацинуудай хүдэлмэриие һайжаруулха гээшэ совнархозой шухала зорилгонуудай нэгэн болоно. Гэр байрын асуудалаар ажалшадай эрилтые ойрын 10—12 жэлэй турша дотор гүйсэд хангаха тушаа парти, правительствомнай шухала тогтоол абаба. «Тимлюйцемстрой» трестын, мяха-консервын комбинадай барилга-хабсаралгын управлениин барилгашад байрын гэр олоор барихын тулада ехэхэн эдэбхи үүсхэлтэйгээр хүдэлмэрилжэ, түсэбөө саг болзор соонь дүүргэнэ. ПВЗ-гэй, түмэр замай отделениин хүдэлмэришэд өөһэдынгөө хүсөөр гэр барилгада эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Гэбэшье, «Джидастрой», «Бурмонголстрой» трестнүүдэй барилгашад илангаяа муугаар хүдэлмэрилнэ. Барижа байһан гэрнүүдынь саг соогоо ашаглалгада оруулагданагүй. Барилгын организацинуудай хүдэлмэриин дутагдалые түргэнөөр усадхаха ёһотойбди. Тиин энэ табанжэлдэ барилгын ехэ блогуудые, хирпиисэ бүри ехээр гаргадаг болохын тулада «Бурмонголстрой» трестын полегониие үргэдхэхэ, ерэхэ жэлһээ түмэр-бетонно конструкцинуудые гаргаха заводой барилга эхилхэ хэрэгтэй.

Мүнөө манай совнархоз 1958 оной хүдэлмэриин түсэбэй проектнүүдэй зохёолгые дүүргэжэ байна. Республикымнай промышленностьда ажалай бүтээсэ 6 процентээр дээшэлүүлэгдэхээр хараалагдана. Республикынгаа промышленностиие саашадань хүгжөөхын тулада нэн түрүүн энергетическэ базаяа үргэдхэхэ хэрэгтэй. Тэрэнэй тулада Улан-Удын ТЭЦ-эй хүсые ехэдхэхэ ба цементын заводой ТЭЦ-эй барилгые түргэдхэхэ шухала.

Промышленность болон барилга хүтэлбэрилгые шэнэдхэн эмхидхэлгэ—партийна организацинуудай урда харюусалгатай зорилго табина. Партиимнай областной комитет энэ хүндэтэй зорилгые амжалтатайгаар шиидхэхэ уялгатай.

Элидхэлэй һүүлээр үгэ хэлэлгэн эхилбэ. Бурят-Монголой экономическа районой совнархозой түрүүлэгшэ нүхэр **Давыдовта** түрүүлэн үгэ үгтөө.

—Совнархозоймнай аппарат мэргэжэл һайнтай хүдэлмэрилэгшэдөөр бүридхэгдэбэ,—гэжэ нүхэр Давыдов хэлэбэ.— Промышленна предприятинуудай өөһэдынгөө тала харахаяа болижо, хоорондоо хамжан хүдэлмэрилэн, үйлэдбэреэ эрид шууд хүгжөөхэ арга боломжо бии болобо. Совнархознай 1958 оной хүдэлмэриин түсэбэй проектнүүдые зохёолго дүүргэжэ байна. Предприятинуудай болон барилгын организацинуудай хүдэлмэриие һайжаруулха талаар олониитэ хүдэлмэришэдэй оруулһан дурадхалнуудые шэнжэлэн үзэлгэ хүдэлмэриимнай гол асуудалнуудай нэгэн болонхой. Жэшээнь, олон предприятинуудай үйлэдбэриин продукциие багсалха модон хайрсагуудые нэгэ газарта бүтээхэ, Кяхтын аймагтахи силиманидай руда болон бусад ашагта малтамалнуудые элбэгээр хэрэглэхэ тушаа асуудалнууд шиидхэгдэжэ байна. Тиихэдэ, гээгдэлдэ ороһон Зэдын комбинат, цементын завод болон бусад предприятинуудта бодото туһаламжа хүргэхэ зорилгоор совнархозой хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд эльгээгдэжэ эхилээ.

Предприятинуудай һайнаар хүдэлмэрилхын тулада нэн түрүүн тэдээндэ түүхэй эдэй һайн база байгуулха асуудал шиидхэхэ ёһотойбди. Жэшээнь, Бичурын сахарай завод нёдондо жэлдэ нэгэ һара соо хүдэлөөд, 11 һарада миин байгаа. Гэбэшье, партиин Бичурын айком сахарайнгаа заводой үйлэдбэриие жэл соо хүрэхэ свёклоор хангаха тухай асуудал шиидхэнэгүй.

Хүдэлмэриимнай үшөө нэгэ дутагдал юуб гэхэдэ, ямар нэгэн предприятиин продукци үйлэдбэрилхэ түсэбөө дүүргэжэ байгаашье һаань, зарим цехүүдынь тусхайта даалгабаряа дүүргэдэггүй байна. Галуута-Нуурай рудоуправлениин 2—5-дахи шахтанууд удаахан саг соо гээгдэлһээ гаранагүй. Эдэ дутагдалнуудые усадхахын тулада партийна организацинууд шухала хэмжээ абаха ёһотой. Тиихэдэ барилгын хүдэлмэриие үргэн далайсатайгаар ябуулхын тулада 1958 ондо энэ жэлэйхиһээ хоёр дахин ехэ мүнгэ зөөри һомолхоор хараалагдаба.

Хандагайн леспромхозой партийна организациин секретарь нүхэр **Григорьев** леспромхозойнгоо модоной запас тухай тогтожо хэлэбэ. Жэл ерэхэ бүри леспромхозоймнай бэлэдхэхэ модоной запас бага болоҗо байна. Энэ байдалые хаража, гүрэнэй фондын модонһоо таһалжа үгэхэ тухай асуудал табигдаһаар үнинэй юм. Теэд энэ асуудал шиидхэгдэнэгүй. Совнархоз леспромхозуудай модоной запас тухай асуудал «Забайкаллес» комбинадай хүтэлбэрилэгшэдтэй ойрын сагта шиидхэхэ ёһотой. Тиихэдэ леспромхозой механизмуудые запасной частьнуудаар хангалгые һайжаруулха саг ерээ. «Механлит» заводой автомашинануудые муу шанартайгаар заһабаридаг дээрэһээнь хоёрдохёо заһабари хэхэ хэрэг гарана. Совнархозой хүтэлбэрилэгшэд өөһэдынгөө мэдэлдэ байһан тус заводой хүдэлмэриие һайжаруулха бэзэ гэжэ найдагдана.

Леспромхозоймнай коллектив модо шэрэхэ жэлэйнгээ түсэбые декабриин 5-да дүүргээд, жэлэй эсэс хүрэтэр үшөө 25 мянган кубометр модо арадайнгаа ажахыда үгэхэ байһаниинь лабтай.

— Манай аймагай газар дээрэ промышленна хэдэн олон жэжэ предприятинууд байһан юм,—гэжэ партиин Заиграйн айкомой секретарь нүхэр **Петров** хэлэбэ.—Мүнөө райтопой, гортопой болон ПВЗ-гэй модо бэлэдхэлэй участогууд нэгэдхэн томодхогдобо. Гэбэшье, «киргизснабай» болон бусад предприятинууд үшөөл хуушан хэбээрээ байһаар зандаа. Тэдэ предприятинууд багахан хэмжээнэй модо бэлэдхэхэ түсэбтэй аад, олон тоото механизмуудые, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдые барина. Мүнгэ зөөри ехээр гаргашална. «Забайкаллес» комбинадай хүтэлбэрилэгшэд леспромхозуудай бэлэдхэхэ модоной запасуудые үргэдхэхэ тушаа асуудал шиидхэнэгүй. Леспромхозуудай складуудта 150 мянга шахуу кубометр түлеэн хаанашье хэрэглэгдэнгүй, хэдэн жэлдэ хэбтэжэ байна. Энэ түлеэ наймаанда гаргаха тушаа хэмжээ абахаар болоо.

Аймагтамнай Онохойн, Шулуутайн барилга-хабсаралгын хоёр управлени хүдэлмэрилнэ. Зүгөөр энэ хоёр организаци барилгын хүдэлмэриие муугаар ябуулна. Шалтагааниинь гэхэдэ, «Забайкаллес» комбинадай кадрнуудые эрхилхэ таһагые даагша нүхэр Логушкин хадаа архи уужа, ажал хэрэгээ унагааһан элдэб хүнүүдые эдэ организацинуудта хүтэлбэрилхы ажалда эльгээдэг байна. Совнархозой хүтэлбэрилэгшэд модо бэлэдхэлэй промышленностиин предприятинуудай хүдэлмэридэхи дутагдалнуудые усадхаха талаар зохихо хэмжээ дары абаха бэзэ.

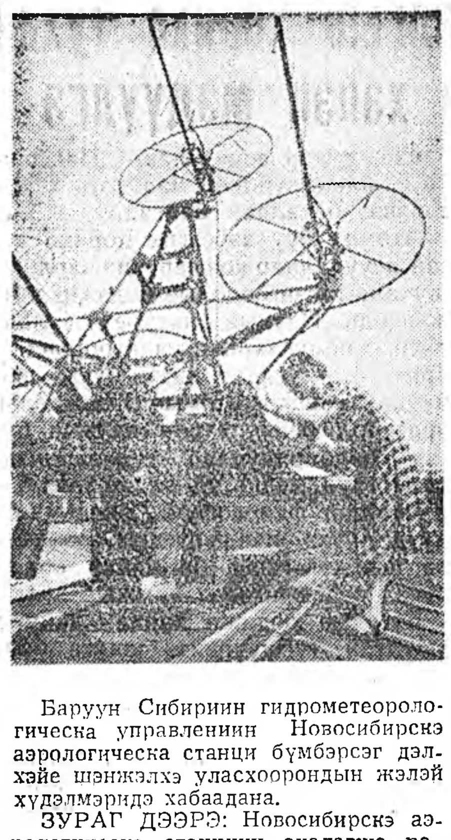
Паровозо-вагонно заводой парткомой секретарь нүхэр **Асеев** коллективэйнгээ СССР-эй Верховно Соведэй VII сессиин шиидхэбэринүүдые бэелүүлжэ байһан тухай хэлэбэ. Заводой хэдэн жэжэ цехүүд, управлениин таһагууд нэгэдхэгдэжэ, захиргаанай аппарадһаа олон хүнүүд сүлөөлэгдэбэ. Заводнай продукци үйлэдбэрилхэ гүрэнэй түсэбые һара бүридэ дүүргэбэшье, продукциин номенклатурын талаар даалгабаряа дүүргэнэгүй. Кузнечнэ, булад шудхалгын цехүүдэй үйлэдбэридэ олон түхеэрэлгэ дуталдана. Тиихэдэ байрын гэрнүүдые олоор барихын тулада хэдышье оролдоо һаа, автомашинануудаар дуталданабди. Мүнөө баригдажа байһан 102 квартиратай гэрэй барилга дээрэ материалаар дуталдаха ушар али олон үзэгдэнэ. Совнархозой хүтэлбэрилэгшэд эдэ дутагдалнуудые ойрын сагта усадхахын тулада зохихо хэмжээ абаха ёһотой.

КПСС-эй Городогой горкомой секретарь нүхэр **Можин** Зэдын комбинат, «Джидастрой» трестын юун дээрэһээ муугаар хүдэлмэрилжэ байһаниие элирүүлэн хэлэбэ. Городок городтохи хэдэн предприятинууд барандаа вольфрамово-молибденово комбинадай үйлэдбэриие хангадаг аад, тус бүридөө мэдэлтэй байһаар зандаа. Энэ зохихогүй байдалые болюулжа, бултыень комбинадай мэдэлдэ оруулха шухала байна. Энээн тухай асуудал эндэхи партийна организаци зүбөөр табяа. Тэрэниие бэелүүлгээр совнархозой зүгһөө бодото хэмжээн абтаха бэзэ. Тиихэдэ ашагта малтамалнуудые бэдэрхэ хүдэлмэриин муугаар табигдаһан дээрэһээ комбинадай үйлэдбэриин саашанхи хүгжэлтые тодорхойгоор хараалха аргагүй.

Городок городой хүн зоной тоогой жэл ерэхэ бүри олошоржо байһаниинь мэдээжэ. Гэхэтэй хамта, байрын гэрнүүдые олоор бариха хэрэгтэ газараар дуталдаха ябадал ехэ һаад ушаруулна. Республикымнай Министрнүүдэй Совет энэ асуудалые хаража, барилга хэхэ тусхай газар таһалжа үгэнэгүй.

Тэрэшэлэн КПСС-эй Улан-Удын горкомой секретарь нүхэр **Магунов**, Галуута-Нуурай рудоуправлениин главна инженер нүхэр **Гавычев**, «Тимлюйцемстрой» трестын эрхилэгшэ нүхэр **Новиков**, КПСС-эй Кяхтын айкомой секретарь нүхэр **Гаврилов**, «Забайкаллес» комбинадай начальник **Афанасенко** болон бусад хамта 10 хүн үгэ хэлээ.

КПСС-эй обкомой пленум зүбшэн хэлсэгдэһэн энэ асуудалаар дэлгэрэнгы шиидхэбэри абаа.

Баруун Сибириин гидрометеорологическа управлениин Новосибирскэ аэрологическа станци бүмбэрсэг дэлхэйе шэнжэлхэ уласхоорондын жэлэй хүдэлмэридэ хабаадана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Новосибирскэ аэрологическа станциин ахалагша радиооператор комсомолка Н. Попцова радиолакационно станциин антеннын дэргэдэ байна.

ТАСС-эй фотохронико.

Һуралсалай шэнэ жэлдэ бэлэдхэл

Республикын эгээн үнинэй һургуулида

Мүнөө Хориин дунда һургуулиин хажуугаарнь гарахада шэнэхэн шэрын үнэр анхилна, газаа зосоохинь саб байса заһагдаһан, хашаа соонше горьтойхон хүдэлмэриин хэгдэһэниинь харагдана.

—Манай һургуули һуралсалайнгаа шэнэ жэлдэ бэлэн болонхой даа, —гээд директор Семен Борисович Осодоев хөөрэнэ.

Мүнөө тус һургуулиин класс бүхэн сагаадагданхай, парта, самбарнууд шэнээр шэрдэгдэжэ бэлэн болонхой. Бүхы кабинедүүдтэ элдэб шэнэ прибор болон коллекцинууд нэмээ. Мүн машина үзэлгын кабинет, слесарна, уран дархалалгын мастерскойнуудай түхеэрэлгэ дахин һэльбэгдээ. 25 мориной хүсэтэй электростанци тодхогдоо. Түүхын, географиин кабинедүүд шэнээр нээгдээ. Мүн физкультурын таһалга, спортын талмай шэнэлэн түхеэрэгдэжэ байна. Үбэлэй үедэ бардам хүрэхэ—1000 кубометр тайрагдаһан түлеэн һургуулиин газаа асарагдаа.

Тэрэшэлэн багшанарай байха 14 гэр (тэдэнэй 8-ниинь капитальнаар) заһабарилагдаа. Багшанарта 800 кубометр түлеэн бэлэдхэгдэжэ, тус бүриинь байрын газаа шэрэгдээ.

Гүрэнэй тэдхэмжээр һураха 52 һурагшадай байха шэнэ интернадай зосоохи хүдэлмэри дүүрэхэ болоо.

Тиигэжэ республикын эгээн үнинэй һургуулида шэнэ жэлэй бэлэдхэл дүүрээд, сентябриин 1-нэй ерэхые хүлеэжэ байна. Мүнөө һургуулида түрүүшынхеэ орохо үхибүүдэй тоо бүридхэл хэгдэжэ дүүрээ.

Һургуулиин 500 шахуу һурагшад колхозууд болон совхозой үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ, мүн бусад хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадана. Мүн һургуулиин һурагшадһаа бүридэһэн үйлэдбэриин 2 бригада Хрущевой нэрэмжэтэ, «Улаан-Одон» колхозуудта ажаллажа байна. Һургуули шадарай туршалгын талмай дээрэ РСФСР-эй габьяата багша Иннокентий Григорьевич Дадуевай хүтэлбэреэр 5—6-дахи классуудай һурагшад огородой, кукурузын һайн ургаса ургуулжа байна.

Ц. Дандаров.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Абаһан уялгануудаа үлүүлэн дүүргэхэбди

Аймагай партийна организаци колхозуудай хүдэлмэриие һайнаар шэнжэлэн мэдэжэ, тэрээндэнь нүлөөлхэ зуураа, ажахые хүгжөөхэ ойрын зорилгонуудые һайнаар шиидхэхые оролдодог, хүдөө ажахые хүгжөөхэ холын хараата асуудалнуудта ехэ анхарал табидаг болоо.

Партиин XX съездын табиһан зорилгонуудые шиидхэлгэдэ бүхы колхознигууд болон МТС-эй хүдэлмэрилэгшэдые элсүүлхын тулада аймагай партийна организаци эмхидхэлэй болон политическэ горьтой хүдэлмэри тэдэнэй дунда ябуулна. Социалистическэ мүрысөө хүтэлбэрилхэ, хүдөөгэй ажалшадай абаһан уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэхын тулада таарамжатай эрхэ байдал бии болгохо хэрэгтэ партийна организаци анхаралаа ехээр хандуулна.

Агуухэ Октябриин социалистическэ революциин 40 жэлэй ойн хүндэлэлдэ абаһан уялгануудаа, манай Байкало-Кударын аймагай колхознигууд, МТС-эй хүдэлмэрилэгшэд амжалтатайгаар дүүргэхые оролдоно. Ниитын адуу малай тоо толгой олон болоно. Хабарай тарилга урдынхидаа орходоо нилээд эмхитэйгээр үнгэргэгдөө һэн. Аймагай колхозууд хахад жэлэй турша соо нёдондонойхидо орходоо нэгэ хахад дахин ехэ һү һаагаа. Энэ үе соо үнеэн бүриһөө дунда зэргээр һү һаажа абалга нёдондоной энэ үеынхидэ орходоо 250 литрээр нэмээ. Июль, август һарануудта һү һаалга бүри дээшэлжэ байна.

Олон колхозуудта мяха, илангаяа гахайн мяха абалга эли бодо дээшэлээ. Хонидһоо нооһо хайшалалга урдынхиһаа ехэ болоо, тахяануудһаа бүри олон үндэгэн абтадаг болоһон байна. Ленинэй, Ворошиловай, Пушкинай нэрэмжэтэ колхозууд мал ажалай продукт абалгые горьтойгоор дээшэлүүлээ. Эдэ колхозууд хахад жэлэй турша соо нёдондоной энэ үеынхидэ орходоо үнеэн бүриһөө 200—250 литр һү ехые һаагаа. Хонин бүриһөө 4—4,5 килограмм нооһон хайшалагдаа. Эдлүүриин газарай 100 гектар бүридэ Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз 74,3 центнер һү һааһан байна. Ворошиловай, Пушкинай нэрэмжэтэ колхозууд һү, мяха абалгаар баһал иимэрхүү үрэ дүн туйлаһан байна. Эдэ колхозууд зуун эхэ мал бүриһөө олон түл абаа.

Һү гүрэндэ тушааха түсэбөө Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз 230 процент, Ворошиловай — 185 процент, Ждановай — 105 процент дүүргээ. Энэ оной июлиин 20 хүрэтэр аймагай бүхы колхозууд гүрэндэ һү тушааха жэлэйнгээ түсэбүүдые дүүргээд, мүнөө түсэбһөө гадуур һү тушаажа байна.

Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой һаалишан А. Г. Орлова хахад жэлэй турша соо үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1050 литр, мүн энэ колхозой һаалишан К. Изюрьева, Ждановай нэрэмжэтэ колхозой һаалишан Духовникова болон бусад олон һаалишад дунда зэргээр 1000 гаран литр һү үнеэн бүриһөө һаагаад байна. Тэдэнэр һүүлэй үедэ һү һаалгые бүри дээшэлүүлжэ байнхай.

Кабанска МТС хабарай тарилгые бүри эмхитэйгээр үнгэргэһэн байгаа. Бүхы орооһото тарянай 50 гаран процентые, тэрэ тоодо шэниисын 75 процентые хэрээһэлүүлжэ таряа һэн. 300 гектарта кукуруза гараар таригдажа, нүхэн бүридэнь шэбхэ минеральна үтэгжүүлгэтэй холёод оруулагдаһан байна. Мүнөө тарянай ургаса муу бэшэ. Тарилгын хойноһоо харууһалха хүдэлмэри бүхы колхозуудта хэгдэнэ.

Аймагай олон колхозуудта малай байранууд, үйлэдбэриин бусад барилганууд хэгдэнэ. Тиихэдэ ажал ехэтэй хүдэлмэри оньһожоруулха хэмжээнүүд абтадаг.

Октябриин 40 жэлэй ойе эрхимээр угтахын түлөө мүрысөөндэ оролсоод, оролдосотойгоор ажаллаха зуураа, аймагай загаһашад хахад жэлэйнгээ түсэбые 132,1 процент дүүргээд мүнөө бүри ехэ эршэтэйгээр ажаллажа байна.

Аймагай колхозуудай үргэлжэдөө электричествотэй болоһон ушар, тэдэнэй ажабайдалда горьтойхон событи болоо. Үндэр вольтно электродамжуулга түхеэрэлгэдэ 2 миллион 500 мянган түхэриг гүрэнэй зүгһөө һомологдоһон байха юм. Мүн аймаг соогуураа электродамжуулгын лининүүдые татахын тулада гүрэн 1700 мянган түхэриг колхозуудта удаан болзороор урьһалаа.

Энэ баримта хадаа ажалшадай культурно-ажаһуудалай эрилтэнүүдые хангаха тухай, аймагай хүдөө ажахые, бүхы ажахые саашадань хүгжөөн дэбжээхэ тухай парти, правительствын угаа ехэ оролдолго гаргадаг байһые гэршэлэн харуулна.

Аймагаймнай һуурин газарнууд болбосон зохид түхэлтэй боложо байнхай. 1956—1957 онуудта 307 байрын гэр баригдаа. 55 иимэ гэр мүнөө баригдажа байнхай. Гадна колхозно тосхонуудта модон таригдана, сквер, стадион, спортын талмай, хүүгэдэй ясли гэхэ мэтэнүүд баригдана.

Аймагай хүдөө ажахые хүгжөөхэ, культурно-ажаһуудалай барилга эрхилхэ хэрэгтэ парти, правительствын анхарал оролдолгын ашаар иимэ үрэ дүн туйлагдаа. Гэр байра барилгын хэрэг һайжаруулха тухай КПСС-эй ЦК-гэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй һүүлэй тогтоол арад зоной байдал һайжаруулха тухай анхарал оролдолгын шэнэ толотомо жэшээ боложо үгэнэ.

Аймагай ажалшад ажахыгаа хүгжөөжэ, һү, мяха, бусад продукци бүри ехээр абажа Агуухэ Октябриин 40 жэлэй ойе угтахын түлөө эдэбхитэйгээр мүрысэжэ байна. Энэ мүрысөөе колхозуудай, МТС-эй партийна организацинууд толгойлно.

Гэхэтэй хамта ажалшадай социалистическэ мүрысөө эмхидхэхэ талаар аймагай партийна организациин хүдэлмэридэ горьтой дутуу дунда юумэнүүд бии гэжэ мэдэрхэ хэрэгтэй. Социалистическэ мүрысөө эмхидхэлгэдэ ёһо тэдыгээр ханлаха ябадал үшөөл гарадаг байна. Социалистическэ уялгануудые абалгаар мүрысөө эмхидхэлгые хизаарладаг ушар үзэгдэдэг. Харуулан ойлгуулха агитаци һулаар табигданхай. Колхозууд болон аймагай туйлаһан амжалтанууд стендүүд болон диаграммманууд дээрэ үшөө дутамагаар харуулагдана.

Партиин айком, партийна эхин организацинууд хүдэлмэриингөө эдэ горьтой дутуунуудые усадхаха хэмжээнүүдые абажа байна.

Ц. Раднаев, КПСС-эй Байкало-Кударын айкомой секретарь.

Хэлэһэн үгэдөө хүрэхын түлөө

Мяха, һү, тоһоной хүн бүхэндэ хүртэсын талаар Америкын Холбоото Штадуудые ойрын жэлнүүдтэ хүсэхэ тухай КПСС-эй Центральна Комитедэй табиһан зорилгонуудые бүхы совет арад тон ехэ баяртайгаар һайшаан дэмжэнэ.

Энэ түүхэтэ зорилгые бэелүүлхын түлөө эдэбхитэйгээр тэмсэжэ байһан Цагаан-Усанай МТС-эй харьяата колхозууд хүдэлмэридөө зарим тэды амжалтануудые туйлажа эхилэнхэй. Мяха абалгые ехэдхэхэ хэрэгтэ онсо шухала анхаралаа табидаг болохо хэрэгтэй гэжэ манай парти, правительство заагаа. Энэ талаар колхозуудай, мүн МТС-эй зүгһөө ёһотой ханамжа табигдадаггүй байгаа. Үнэхөөрөөшье үхэр мал бэлшээн таргалуулха, гахайнуудые олоор шахаха хэрэгтэ ёһотой зоотехническэ гурим хэрэглэгдэдэггүй байжа, туранхай мал гүрэндэ тушааха ябадал үзэгдэдэг байһан юм. Жэшээлхэдэ, үнгэрэгшэ 1956 ондо Сталинай нэрэмжэтэ колхоз 106 толгой хашараг, буруунуудые бирагүй багахан шэгнүүртэйгээр, таргалуулангүй, заримынь бүри туранхайгаар гүрэндэ тушааһан байгаа. Энэ жэлдэ үхэр малые бэлшээн таргалуулха хэрэгтэ колхозууд яһала анхаралаа табидаг болоо. Үшөө эртэ хабар байхада бэлшээн таргалуулха малай гүүртэнүүд бүридхэгдөө һэн. Малнууд шахалганда табигдахынгаа урда тээ шэгнэгдээ һэн.

Малые зунай сагта һайнаар бэлшээжэ таргалуулхынь, гахайнуудые һайнаар шахахынь тулада малшад али болохоор урмашуулагдана. Зунай бэлшээриин дүүрэхэдэ малаа шэгнэжэ, хэр зэргээр нэмэһэн байнаб гэжэ харалсан ажалта үдэр нэмэжэ үгтэхэ юм. Жэшээнь, адуулгашанай 50—60 үхэрһөө үсөөн бэшэ малтай байгаад, нэмээһэн 100 килограмм бүхэндэнь 6 ажалта үдэр нэмэжэ үгтэхэ байна. Малые бэлшээн таргалуулжа дүүргэхэ үедэ үхэр бүхэнэй таргалһанай хэмжээгээр мүнгэн шан гуша гушан түхэриг үгтэхэ юм. Иигэжэ ажалай түлөөһэ үгэхэ шэнэ гурим тогтооходо малшад һайнаар ажалладаг, оролдодог болоо.

Мал бэлшээн таргалуулагша Ринчин-Доржо Гармаев даажа абаһан бүхы һүрэг малайнгаа тус бүриень июнь һара соо сүүдхэдээ 900—920 граммаар нэмээһэн байгаа. Нүхэр Гармаев 5 һарын туршада үхэр бүхэнэй шэгнүүрые 90—130 килограмм нэмээхэ уялга абанхай.

Июнь, июль һарануудта Дзержинскиин нэрэмжэтэ колхозой мал адуулагша Григорий Плюснин бэлшээн таргалуулжа байһан малайнгаа тус бүриинь шэгнүүр сүүдхэдээ 900—1100 граммаар нэмээһэн байна.

Толгой бүхэниинь 80 гаран килограмм татадаг 35 шахамал гахай тус колхоз энэ жэлдэ гүрэндэ тушаагаа һэн. Эндэхи гахайшад хоёрдохи жэлээ силос гречуха хоёрые холижо гахай шахадаг болонхой.

Мүнөө жэлдэ Цагаан-Усанай МТС-эй харьяата колхозууд силосһээ гадуур гахайн тэжээл болохо турнепс, тэжээлэй свёкло, хартаабха түрүүшынхеэ тарижа эхилһэн байна.

МТС-эй харьяата колхозууд мүн һү ехээр һааҳын түлөө шангаар тэмсэнэ. Үнгэрэгшэ жэлэйхидэ орходоо хоёр дахин шахуу үлүү һү һаадаг болообди. Сталинай нэрэмжэтэ колхоз июль һарада үнеэн бүхэнэй 230 литр һү һаагаа.

Ажалай түрүүшүүл — «Октябрь» колхозой һаалишан Клавдия Хайдукова, Сталинай нэрэмжэтэ колхозой һаалишад Ц. Д. Ванданова, Ц. Х. Митапова гэгшэд жэл соо үнеэн бүхэнһөө 2100—2500 литр һү һааха уялга абанхай. Эндэхи малшад иигэжэ абаһан уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхын түлөө эршэ хүсэеэ улам шангадхажа, урма зоригтойгоор ажаллажа байна.

И. Харжеев.

Ядерна буу зэбсэгые, мүн тэрэнэй туршалгые хорихо тухай асуудалаар бүлэг советскэ эрдэмтэдэй хэһэн мэдүүлгэ

СССР-эй Наукануудай Академиин, элдэб научна коллективүүдэй болон тус тус советскэ эрдэмтэдэй хэһэн мэдүүлгэнүүд соо ядерна буу зэбсэгые улам ехээр бүтээхэ, тэрэнэй туршалгые саашадаашье үргэлжэлүүлхэ ябадалые советскэ эрдэмтэд буруушаана гэжэ нэгэнтэ бэшэ хэлэгдэһэн байгаа.

Советскэ эрдэмтэд хүндэ, мүн бүхы амитанда радиациин ямараар нүлөөлдэгыень тон наринаар шэнжэлнэ, тиигээд атомна энергиие сэрэгэй зорилгоор хэрэглэхэ гэһэн һанаашалгые болюулха хэрэгтэ хүн бүхэн харюусалгатай байха гэжэ Эхэ оронойнгоошье, хилын саанахишье шадаал һаа олон ажалшадта ойлгуулха гэжэ эрмэлзэдэг.

Ядерна дайнай аюулые зайсуулхын тулада хүсэеэ нэгэдүүлэн эрид шууд хэмжээ хойшолуулангүйгөөр абаха тухай үнэн сэдьхэлһээ үшөө дахин асуудал табиха зорилгоор бидэнэр эрдэмтэд бусад оронуудай эрдэмтэдтэ ханданабди.

Атомна дайнай аюул улам ехэ боложо байна, оло мянган зонуудые хюдаха шадалтай буу зэбсэг болон юрын буу зэбсэг улам түргэнөөр бүтээгдэнэ, мүн улам олон оронууд атомна буу зэбсэг бүтээжэ шададаг боложо байна; ядерна буу зэбсэгэй туршалга улам үргэнөөр хэгдэнэ. Тиимэ дээрэһээ атомна энергиие сэрэгэй зорилгоор хэрэглэлгэһээ боложо, хүн түрэлтэндэ тохёолдохо аюул һүүлэй жэлнүүдтэ бага болоогүй, харин улам һүжэрэн ехэдэбэ.

Энэ ехэ аюулай бодото хэмжээн тухай, тэрэнэй гансал мүнөө байһан хүн зоной бэшэ, харин хүн түрэлтэнэй ерээдүйнхинэй бэе махабадада ехэ хоротой байха тухайнь бүхы дэлхэйн эрдэмтэд хүнүүдтэ бултандань ойлгуулжа үгэхэ сагынь тулажа ерээ.

Атомна буу зэбсэгые бүримүһэн хорюулха талаар түрүүшын алхам болгон, атомна буу зэбсэгэй туршалгые дары болюулха тухай һайшаалтай дурадхал манай правительство оруулаа гэжэ бидэнэр сэдьхэлээ ехээр ханангяар тэмдэглэнэбди. Эдэ эли тодо дурадхалнууд бүхы хүн түрэлтэнэй аша туһада зорюулагданхай, тиимэһээ дары бэелүүлэгдэхэ ёһотой.

Ядерна буу зэбсэгэй ямар ехэ аюултай байһыень өөрынгөө оронуудай правительствонуудта болон бүхы дэлхэйн зондо ойлгуулхые оролдодог, энэ буу зэбсэгэй туршалгые болюулха, мүн тэрэниие хорюулха гэһэн эрилтэ табидаг эрэлхэг зоригтой манай эрдэмтэ нүхэдэй улам олошоржо байһые советскэ эрдэмтэд тон анхаралтайгаар адаглана.

Ядерна буу зэбсэгэй бии болгогдоһонһоо хойшо хүн түрэлтэндэ ехэ аюул тудаба, дэлхэйн шэнэ дайнай эхилбэл энэ буу зэбсэг заатагүй олоор хэрэглэгдэхэ болоно гэжэ Эйнштейн, Рассел, Жолио-Кюри болон бусад элитэ эрдэмтэд суўда гараһан мэдүүлгэ соогоо хэлэһэн байгаа. Энэ ехэ аюулай бодото хэмжээеынь эли тодоор, научна үндэһэтэйгөөр тодоруулан сэгнэжэ, тэрээн тухай бүхы хүнүүдтэ дуулгахыень дэлхэйн эрдэмтэдые энэ мэдүүлгэ бэшэгшэд уряалһан байгаа. Японой научна соведэй сесси, Америкын 2200 эрдэмтэд, Англиин 256 эрдэмтэд, Франциин 230 эрдэмтэд, 18 элитэ ехэ немец физигүүд, Хитадай, Чехословакиин, Индиин, Швециин болон бусад оронуудай олон эрдэмтэд атомна буу зэбсэг тэһэлэн туршалгые дары сагтаа болюулха тухай олooрooшье, ганса нэгээрээшье һүүлэй үедэ мэдүүлһэн байна.

Нэгэдэмэл Нацануудай Организацяар дамжуулан ядерна буу зэбсэгые саашадаа тэһэлэн туршахаяа болиел гэжэ Америкын эрдэмтэдэй федераци 2500 гэшүүдэйнгээ зүгһөө байгша оной июньдэ США-гэй правительствода хандаһан байгаа.

Элдэб оронуудай эрдэмтэд ядерна буу зэбсэгые хорюулха зорилгые элдэб ондо ондоо аргаар бэелүүлхэ гэжэ һанадаг байна гэжэ бидэнэр мэдэнэбди. Эдэ эрдэмтэдэй һанамжануудай энэ илгаа тэдэнэй ондо ондоо үзэл бодол баримталдаг дээрэһээ болоно, мүн заримдаа өөһэдынь правительствонуудай баримталдаг политикаһаа сэхэ дулдыдадаг.

Гэбэшье ядерна дайе зайсуулха гэһэн бүхы хүн зоной шухалын шухала асуудалаар элдэбороной эрдэмтэдэй нэгэ ниитэ һанамжатай болоходонь эдэ бүгэдэ дабагдашагүй һаад болохо ёһогүй гэжэ бидэнэр тоолонобди.

Радиациин ехэ хоро хүргэдэг тухай, мүн атомна энергиин сэрэгэй зорилгоор хэрэглэлгын ехэ аюултай байһан тухай асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхын тулада бүхы оронуудай эрдэмтэд суглархa ёһотой гэжэ бидэнэр тоолонобди. Энэ талаар байгша оной июльдэ Пагуошто (Канада) болоһон зүблөөн ехэ туһа хүргөө. США-гэй, Англиин, Советскэ Союзай, Хитадай, Австралиин, Японой болон бусад оронуудай хэдэ хэдэн элитэ ехэ эрдэмтэд энэ зүблөөндэ хабаадаба. Атомна энергиин сэрэгэй зорилгоор хэрэглэгдэхэдэ ямар ехэ аюултай байха тухай асуудалаар Пагуошто болоһон зүблөөн мэдүүлгэ хэжэ, тэрэнээ баталһан байгаа.

Атомна буу зэбсэгые хорихо тухай асуудалаар конференци зарлаха шухала гэһэн бодолые бидэнэр дэмжэнэбди. Наукын элитэ ехэ түлөөлэгшэдэй сугларһан уласхоорондын үргэн ехэ суглаан дээрэ бүхы оронуудай гансал атомые шэнжэлдэг эрдэмтэд бэшэ, харин наукын бусад һалбаринуудай түлөөлэгшэд: биологууд, медигүүд, элдэб үзэл баримталдаг философууд, экономистнууд, түүхэ шэнжэлэгшэд, обществo шэнжэлэгшэд, багшанар болон бусад өөһэдынгөө һанамжые хэлэг.

Бүгэдые хюдажа хаяха дайнай аюултай, түгшүүрилтэ шанга байдалай тохёолдоод байхада, эрдэмтэд гараа хабсараад миил һуужа байха ёһогүй. Ядерна буу зэбсэгэй туршалгые болюулха тухай эрилтые тэдэнэр эрид шууд дэмжэхэ ёһотой.

Атомна энергиие сэрэгэй зорилгоор хэрэглэлгэһээ боложо тохёолдохо ехэ аюул ямаршье политическэ, экономическа байгуулалтатай һаань — илгадгүй — бүхы оронуудые дайраха байна. Хүн түрэлтэндэ тохёолдоод байһан энэ ехэ ниитэ аюулые бүхы оронуудай эрдэмтэд мэдэрэн ойлгоод, ядерна буу зэбсэгые, мүн тэрэнэй туршалгые дары түргэнөөр хорюулхын, дайе зайсуулхын түлөө тэмсэлдэ хүсэеэ хамтаруулан, тэмсэхэ ёһотой гэжэ бидэнэр тоолонобди.

Атомна дайнай аюулые зайсуулха, хүн түрэлтэндэ сэдьхэл тэнюун, энхэ тайбан байдал хангаха зорилготой ямаршье дурадхалые ямаршье ороной эрдэмтэдтэй сугтаа зүбшэн хэлсэхээр, тэдээнтэй сугтаа тэмсэхээр хэзээшье бэлэмди гэжэ бидэнэр, советскэ эрдэмтэд, мэдүүлнэбди.

А. Несмеянов, Н. Семенов, И. Бардин, А. Топчиев, П. Капица, Д. Скобельцын, К. Островитянов, Д. Щербаков, А. Благонравов, В. Виноградов, А. Виноградов, М. Лаврентьев, В. Введенский, А. Шубников, А. Арбузов, И. Артоболевский, Е. Павловский, А. Палладин, А. Курсанов, В. Кириллин, М. Келдыш, Н. Сисакян, Н. Мусхелишвили, А. Берг, В. Котельников, В. Сифоров, Ю. Кобзарев, А. Опарин, К. Сатпаев, А. Бакулев, П. Лобанов, И. Эйхфельд, Н. Шатский, А. Ефимов, С. Миронов, С. Вольфкович, С. Обнорский, К. Власов, И. Николаев, П. Кочина, Н. Боголюбов, Х. Абдулаев, Б. Александров, Ф. Константинов, С. Христианович, М. Агошков, В. Амбарцумян, А. Терпигорев, А. Скочинский, Г. Кржижановский, М. Алиев, И. Ахунбаев, Я. Пейве, Ю. Матулис, Г. Чарыев, П. Ребиндер, А. Бетехтин, Л. Седов, И. Тюрин, Н. Бехтин, И. Герасимов, А. Щукин, С. Медведев, И. Кнунянц, В. Шулейкин, К. Ненадкевич, А. Микулин, Н. Рыкалин, М. Дубинин, В. Кондратьев, В. Сукачев, С. Струмилин, Н. Цицин, Н. Доллежаль, С. Соболев, Н. Бруевич, С. Бернштейн, А. Самарин А. Тихонов, Л. Иванов, Б. Казанский, Б. Стечкин, Е. Варга, М. Стырикович, И. Черняев, Т. Хачатуров, М. Капелюшников, Е. Бертельс, С. Бархударов, Г. Александров, И. Векуа, В. Купревич, В. Соколовский, Н. Цытович, И. Казарновский, О. Левицкий, К. Лавровский, С. Умаров, М. Митин, М. Иовчук, С. Лебедев, А. Горинов, А. Алиханян, Н. Нуждин, Е. Блинова, И. Кибель, С. Архангельский, Н. Пиксанов, В. Кузнецов, М. Павлов, Е. Коровин, А. Предводителев, Л. Сретенский, А. Михайлов, Б. Кренцель, А. Баландин, А. Полканов, В. Лазарев, А. Сегаль, Л. Понтрягин, А. Имшенецкий, И. Брук, Х. Коштоянц, А. Максимов, В. Рыжков, Н. Дружинин, Л. Шевяков, И. Трахтенберг, И. Минц, И. Шмальгаузен, Л. Штерн, Е. Косминский, А. Григорьев, А. Ларионов, Л. Люстерник, А. Минц, И. Джигит, Д. Зернов, А. Крылов, И. Майский, В. Белоусов, М. Каммари, В. Орехович, С. Саркисов, А. Вишневский, В. Парин, А. Мясников, А. Несметов, В. Тимаков, П. Давыдовский, А. Летавет, В. Черниговский, В. Виноградов, С. Мардашев, Ф. Кротков, Н. Коновалов, А. Браунштейн, С. Северин, К. Скрябин, И. Синягин, Н. Соколов, Н. Щербиновский, С. Демидов, И. Варунцян, В. Болтинский, П. Константинов, И. Шаров, Е. Лискун, Н. Ростовцев, М. Мельников, А. Попов, Б. Рубаненко, В. Насонов, А. Власов, Г. Кузнецов, В. Овсянкин, К. Карташов, А. Мордвинов, К. Алабян, В. Кучеренко, В. Светличный, В. Сапрыкин, В. Мыслин, И. Ловейко, Г. Градов, Н. Былинкин, Б. Мезенцев, Г. Симонов, П. Спышнов, П. Красильник, С. Башинский, Г. Людвиг, В. Бургман, Н. Четверухин, С. Сказкин, Б. Орлов, А. Калашников, В. Шацкая.

Египедэй правительствода эсэргүү хэгдэһэн үгэсэлгые США эмхидхэһэн байба

КАИР, августын 12. (ТАСС). Правительствода эсэргүү үгэсэлгэдэ хабаадалсаһан хүнүүд һаяхан элирүүлэгдээд, мүнөө Каирта сүүдлүүлжэ байна. 13 хүн, тэрэ тоодо урдань министрын тушаалнуудые эзэлжэ байһан хоёр хүн сүүдлүүлбэ. Сэрэгэй тусхай верховно сүүд тэдэниие сүүдлэжэ байна.

Үгэсэлгэдэ хабаадагшад мүнөөнэй гүрэнэй засагые унагаагаад, республикын президент Насерые, тэрэшэлэн правительствын гэшүүдые алаха, арадта харша хархис этэгээдүүдэй гарта засаг үгэхэ гэһэн зорилготой байба гэжэ гэмнэлгэ соо хэлэгдэнэ.

Иимэ хорото ябуулга эрхилхэдээ, үгэсэлгэдэ хабаадагшад баруунай империалистнууд, түбхын түрүүндэ Холбоото Штадуудай империалистнууд дэмжэхэ гэжэ найдаһан байгаа.

Правительствода эсэргүү энэ үгэсэлгые США эмхидхэһэн байна гэжэ журналистнууд бэшэнэ.

Тобшо мэдээсэлнүүд

✦ РСФСР-эй Педагогическа наукануудай академиин президент И. А. Каиров түрүүтэй советскэ делегаци мүнөө Токиодо боложо байгаа, атомна болон водородно буу зэбсэгые хорюулхын түлөө Уласхоорондын гурбадахи конференцидэ хабаадалсажа байна.

✦ Канадада байдаг СССР-эй посол Д. С. Чувахин «Ромео и Джульетта» гэжэ советскэ фильмын харуулга эмхидхэбэ. Канадын финансын министр Флеминг, национальна оборонын министр Пиркс, дипломатическа корпусой гэшүүд, олониитын түлөөлэгшэд энэ фильм хараа. Фильм ехэ амжалтатайгаар үнгэрөө.

✦ Франциин хэблэлэй мэдээсэһэнэй ёһоор, Испанида хилын саанаһаа ерэһэн бүхы бэшэгүүдтэ цензура тогтоогдоо.

✦ Башкирска АССР-эй дуу хүгжэмэй болон хатарай национальна ансамбль айхабтар ехэ амжалтатайгаар Монголой Арадай Республикада наада харуулба. Монголдо нэгэ һара байха туршадаа советскэ артистнууд республикын ниислэл хото Улан-Баторта хэдэн концертнүүдые табяа, мүн аймагай центрнүүдтэ болон хүдөө ажахын нэгэдэлнүүдтэ ошоо.

✦ Бельгиин хэблэлэй мэдээсэһэнэй ёһоор, Бельгиин хүн зоной тоо 1956 оной декабриин 31-дэ 8.951.443 хүн болоод байгаа. Тэдэнэйнь 4.552.951-ниинь эхэнэрнүүд 4.398.492-ынь эрэшүүл байна.

„Арадай эсэргүүсэлтые империалистнууд даража шадахагүй"

Оманай түлөөлэгшын мэдүүлгэ

КАИР, августын 13. (ТАСС). Оманай Имам Галеб Бен Али гэгшэһээ телеграмма абтаба. Назва город ба Фирк хэрэмэй английска сэрэгүүдэй гарта ороһон тухай хариин агентствонуудэй тараһан мэдээсэл худал байба гээд Каиртахи Оманай түлөөлэгшэ Мухаммед Эль-Харси мэдүүлээ гэжэ телеграмма соонь хэлэгдэнэ.

Оманай арад зон ороноо бүрин сүлөөрүүлхэ хүрэтэрөө империализмын хүсэндэ эсэргүү тэмсэлээ үргэлжэлүүлхээр шиидэнхэй гэжэ тэрэ тэмдэглэнэ.

Сириин агаарай хилые США дабана

ДАМАСК, августын 13. (ТАСС). Һүүлэй үедэ Сириин агаарай хилые американска самолёдуудай дабаха ябадал олошороо гэжэ «Ан-Нур» газетэ мэдээсэнэ.

Зүбшөөрэлгүйгөөр Сириин газар дээгүүр ниидэһэн американска самолёдуудые Сириин засагаархид 5 дахин баадхажа, буулгаһан байна.

Манай республикын һонин

Агитаторай блокнот

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой пропаганда ба агитациин таһагай агитаторай блокнодой ээлжээтэ номер хэблэлһээ гараба.

Блокнодто БМАССР-эй Хүдөө ажахын министерствын механизациин управлениин начальник А. Ламброзогой «Ургаса гээлтэ хоролтогүйгөөр хуряае» гэһэн статья толилогдоо.

Агууехэ Октябриин 40 жэлэй ойдо зорюулагдажа, «БМАССР-эй байгуулагдаһанай түүхэһээ» гэһэн нүхэр Кузнецкиин статья эндэ хэблэгдэбэ.

Агитаторнуудта туһаламжа болгон «Бурят-Монголой хонишод юунэй түлөө тэмсэжэ байнаб» гэһэн гаршагтайгаар тоо баримтанууд толилогдоһон байна.

Мүн Б. Байминай, В. Радионовой статьянууд блокнодто толилогдоо.

Минии һанамжа

Манай аймагта душэ-табин номоной зайда һур харбадаг заншалтай. Энэнь 60—70 метртэй адли. Эндэмнай хуһанай үйһөөр гү, али бүдөөр орёоһон модоор һурнуудые (сагаалса) хэжэ харбадаг юм. Гадна, һурнуудаа бэе бэедэнь дүтэхэнэ зэргэлүүлжэ табидаг дээрэһээ нэгэ годлёор хэдэн һурнуудые тудажа зурлааһаань гаргажархидаг байна. Теэд энээниинь годлийнгоо тоогоор нэгэ һур гараба гэжэ тоолодог. Энэ таарамжагүй байна.

Харбаһан годли хэды һурнуудые гарганаб, тэрэнэй тоогоор дүн гаргагдаха ёһотой гэжэ һананаб.

Мүнөө годлинуудые модоор хэдэг гээшэ. Тиимэ годлинууд найдалгүй, эбдэрдэг, түргөөр үмхирдэг юм. Мүн модоор гү, али эбэрээр номонуудые хэнэ. Номонууд татахада ехэ хүшэр хүндэ дээрэһээ хүнэй диилэхээр бэшэ байдаг.

Энээнһээ хойшо түмэр номо болон годлинуудые хэжэ, худалдаа наймаанда гаргабал, һур харбаха спорт үргэнөөр дэлгэрхэ байгаа.

Бүхэ барилдаан тухай хэлэхэ болобол иимэ байна. Энэ спортые нарижуулхын тулада бүһэтэйгөөр барилдадаг болохо ёһотойбди. Гадна барилдаашадай шэгнүүрынь хараада абтаха зэргэтэй.

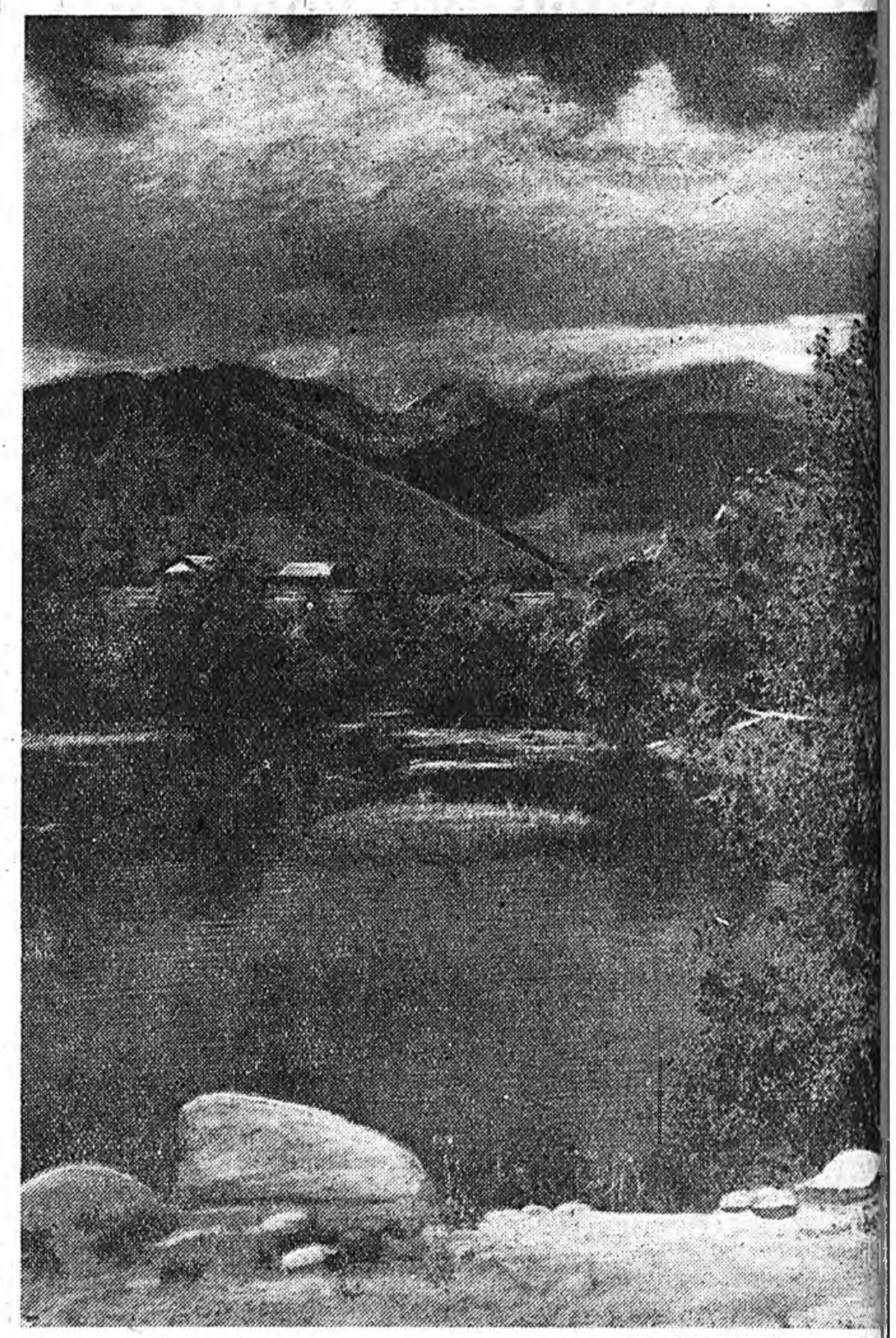
Бурят арадай спорт бүри һайса хүгжөөхын түлөө бүхэ барилдаагаар, һур харбаагаар тусхай секцинүүдые эмхидхэбэл һайн байгаа. Энэ талаар физкультура ба спортын комитет һаналаа табиха уялгатай.

Б. Доржиев.

Закамен.

Шэнэ ном

Бурят-Монголой номой хэблэл, мүн ССР Союзай географическа бүлгэмэй Бурят-Монголдохи отделени Б. В. Семичовой «Түгэд оронииe шэнжэлэгшэ Г. Ц. Цыбиков» гэһэн ном хэблэжэ гаргаа. Энэ ном соо бурядай эрдэмтын ажал-ябуулга тухай тодорхойгоор хэлэгдэнэ.

Баргажан уулын хормойдо. **А. Мантаевай фотоэтю[д]**

Мэргэн буудагшадай мүрысөөн

Мэргэн буудалгаар городой түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн һаяхан үнгэргэгдэбэ. «Буревестник», «Динамо», «Крылья Советов» гэжэ һайн дуранай спортивна бүлгэмүүдэй, ДОСААФ-эй, Барилгашадай мэргэн буудагшад, хамта 40 хүн мүрысөөндэ хабаадалсаба.

Мүрысөөнэй түрүүшын үдэрһөө эхилжэ «Буревестник» бүлгэмэйхид һайн амжалта туйлажа, мүрысөөнэй дүнгүүдээр командна түрүү һуури эзэлбэ. Шанга мүрысөө[н]... һүүлдэ 2-дохи һуури ДОСААФ, 3-дахи һуури «Крылья Совет[ов]» бүлгэмэйхид эзэлбэ.

Өөһэд хоорондын мүрысөөндэ... рүү һуури эзэлһэн буудагшадта... родой чемпионой нэрэзэргэ о[л]доо. Илаһан команда физкуль[ту]ра ба спортын городской Коми[тет]дэй дамжуулгын кубок абаба.

Б. Бабаев.

Стадионтой болобо

Кударын аймагай центрын хүдэлмэришэд, албахаагшад өөһэдынгөө хүсөөр стадион барижа дүүргэбэ. Тэндэнь волейбол, футболоор наадаха талмайнууд, гүйхэ харгы болон бусад түхеэрэлгэнүүд бии юм.

Залуу аяншалагша[д] гэртээ бусаба

Кударын, Тамирай дунда һур[гуу]линуудай ахалагша классу[уды] һурагшад һонирхолтой аяншал[һаа] һаа бусажа ерэбэ.

Тэдэнэр ябагаар Хамар Да[баа] гаталжа, Бабушкин город хүрэ[ээд], Байкал дээгүүр аяншалһан, ... хүү Ангарск городуудтай тани[лсa]һан байна. Харгы замдаа бай[гaa]лиин үзэсхэлэнтэ газарнуудые ... раһан, байгаалиин элдэб зүйлы... дые суглуулжа, гербари, колл[екци]ци хэжэ ерээ.

М. Очиров.

ШАТАР

Залуушуулай дунда шатараар ... мандна түрүү һуури эзэлхын т[үлөө] бүхэсоюзна IX мүрысөөн Влади[мир] городто эхилбэ. Тэрээндэ 10 ком[ан]да, 120 залуу хүбүүд, басагад [ха]баадалсана. 1956 ондо СССР[-эй] чемпион болоһон РСФСР-эй ко[ман]да, Москва, Ленинград городу[уд]... командануудд, Азербайджанай, ... лорусска, Грузинска, Киргиз..., Латвийска, Эстонско, Украин[ска] союзна республиканууудай кома[нда]нууд тэдэнэй дунда бии.

Түрүүшын нааданай үедэ ... шанга тулалдаан болоо. Азерб[айд]жанай команда Киргизскэ СС[Р-эй] шатаршадтай наадажа, 8,5 : 3,5 тойгоор шүүбэ. Украинын ша[тар]шад белоруссиинхидые 6:2 тоо[]гоор илаа, 4 парти дүүрээдүй.

РСФСР-эй, Ленинградай ком[ан]дануудай уулзалга һонирхолтой үнгэрбэ. РСФСР-эй команда д... наадаһан манай республикын ... таршан Игумнова Ленинградай ... лөөлэгшэ Кристолые, Р. Кузьм[инa] —Ивановае шүүгээ.

Мүрысөөн үргэлжэлһөөр.

А. Игумно[ва].

ЗАҺАБАРИ

Манай газетын августын 14 ... номерой нэгэдэхи хуудаһанда ... лэгдэһэн «Хуряалга ойртоо, ша[...] хаар болоо» гэһэн статьягай ... дохи гар табилгые иигэжэ ... ха: «Д. Урбазаев, «Улаан Т[үг]» газетын редакторай орлогшо.

Редакторай орлогшо **О. ГОМБОЕВА.**

Баабгайн гүлгэ амидыгаар бариба

Баабгайн хөөрхэн гүлгэн хашаа соо наадажа ябана. Тэрэ хүл дээрээ бодоно, мушхаржа унаад мухаряадшье үзэнэ. Дүтэ ерэһэн нохой харахадаа сухалтайгаар хэрхирнэ. Баабгайн гүлгэн зааханшье һаа хүсэтэй, хурса һабартай. Мал, нохой, миисгэй тэрэниие харахадаа айжа холуур тойрон гаранад. Хүниие тэрэ шангаар һабардажа болохо.

Хойто-Байгалай аймагай агнууриин-олзоборилгын ажахын ангуушан Филипп Гаврилович Черных һаяхан агнуурида гарахадаа мэргэнээр буудажа ехэ гэгшын баабгай алаба ха. Алагдаһан баабгайн гүлгые гэртээ асараад тэнжээжэ байна.

Филипп Гаврилович Черных бэрхэ ангуушан гэжэ Хойто-Байгалдаа суурхана. Тэрэ 30-аад жэлдэ агнуури хэхэ зуураа 60 гаран баабгай, 200 гаран булга ба бусад ангуудые олоор бариһан байха юм. 1955 — 1956 оной агнууриин сезондо тэрэ 76 булга, 200 хэрмэ барижа, эрхим амжалта туйлаһанайнгаа түлөө Бүхэсоюзна хүдөө ажахын выставкэдэ хабаадалсаа һэн. Үнгэрһэн агнууриин сезондо нүхэр Черных 42 булга, тэрэ тоодо 7-ень амидыгаар барижа, тушааһан байха юм.

Мэргэжэлтэй ангуушан ерэхэ сезондо агнуурида гарахаар бэеэ зэһэнхэй.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ф. Г. Черных баабгайн гүлгэнэй хажууда байна.

О. Березков.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ ул. Ленина. 26. Телефоны редакции: редактора 46-32. зам. редактора—32-74. отв. секретаря — 27-37, отделов: партийнойжизни, сельского хозяйства — 47-59, пропаганды и переводов — 35-14. культуры и быта, промышленности — 34-05, местной информации и писем — 24-74 корректорская — 32-67 бухгалтерия 37-32. Для международных переговоров — 16.

Н 00497 Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. № 442